

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Főszerkesztő :
FEKETE LÁSZLÓ Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó:
SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 95. Telefon: 97-0-69

A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári
csekk számlája: 41.951.

Kolosváry Bálint dr.: Tartás és közokirat
Almási Antal dr.: A bírói gyakorlat jelentősége a magyar magánjogban.
A tagosítás és egyéb birtokrendezés új szabályai.
A szombathelyi kamara közgyűlése.
Közlemények.

Az országos egyesület közgyűlése

Kitüntetés

Az országos egyesület központi bizottságának ülése

Örökösödési eljárás helyett tényleges birtoklási eljárás

A gyámhatósági félék

Jegyzői magánmunkálatok galériája

Felhívás

Kihirdetett törvények, rendeletek

Jogi- és illetékügyi iradalmi szemle

Polgári jog

Magyar jogi szemle

Magyar törvénykezés

Az Ugyvéd

Jog

Illetékügyi Közlöny

Joggyakorlat

Magánjog

Illetékjog

Szerkesztői üzenetek

Tartás és közokirat.

Irta: *Kolosváry Bálint dr.*
egyetemi ny. r. tanár

Első pillanatra úgy tűnik fel, hogy alig van a gyakorlati életben kérdés, melynek talajába olyan mélyen beleszártott a jogszolgáltatás, mint amilyen a tartás és annak a szerződések közokirati alakításához való kapcsolódása. Nem mintha jogdogmatikai nehézségek melegágyáról volna szó; — ilyes problémákat egyik sem termel ki magából. — Jogpolitikai szempontból azonban annál nagyobb élénkség uralkodik a két téma körül, s a mi folytonosan hullámzó „élőjogunk“ gyakran állítja a jogászt meglepetések elé.

A tartásnak több vonatkozású esete van. Ezuttal a nőtartás áll érdeklődésünk előterében; — az a nőtartás, mely a házasság jogerős felbontása után szerepel úgy, mint a volt feleség követelése volt férjével szemben.

Valahányszor a bíróság állapítja meg, a kereseti kérelem honorálásaképpen, bontó ítéletében: közönségesen (de ez egyúttal a törvényes terminologia is) *végleges nőtartás* címén emlegetjük.

A közokirathoz való gondolatfűzés oka pedig az, hogy a házaspár sok esetben a bontóper befejezése előtt már, vagy az

ítélettel egyidejűleg saját maguk rendezik a nő tartási igényét és ezzel a közokiratban létesített szerződéses megállapodással jogviszonyuknak bizonyos vonatkozásban a birói ítéletnél is szilárdabb fundamentumot raknak le. Vagyis, ha a tartás különböző fajait áttekintjük: a házasság alatti rendes, a tényleges különélés alatti ideiglenes és a végleges nőtartás mellett, mint külön típust vesszük figyelembe a „szerződéses nőtartást“, mely éppen azért, mert a felek szabad autonóm akaratelhatározásának egybehangzásában birja alapját az ítéletileg megállapított és így nem az érdekeltek megegyezésében, akaratában gyökerező tartástól jogi természetében lényegesen eltér.

Pacta paciscentibus legem ponunt — mondja a jogi paroemia. Avagy másképpen formulázva a tételt, amit a jogviszonyban érdekelt alanyok maguk megállapítottak: azt, mert az az ők akarat törvényük, megváltoztatni, módosítani ismét csak szabad akaratelhatározásukkal lehet. A birói ítélettel való kényszerű beavatkozásnak talaja és helye ilyen esetekben nincs.

Igaz ugyan, hogy a magánjognak ezt a valóban elemi szabályát a háború utáni gazdasági viszonyok nyomasztó hatása alatt a gyakorlat áttörte és sub titulo gazdasági lehetetlenülés, a szorult helyzetbe jutott adóst, a gazdaságilag lehetetlenült obligációból felszabadította.

Arról azonban, hogy a gazdasági lehetetlenülés intézményi alap gondolata a szerződéses nőtartás kérdésénél is alkalmazást nyert volna: aligha lehet beszélni. — A bíróságok ítélkezésében nem is akad példa arra, hogy a férjnek szerződésileg vállalt tartási kötelezettségét a bíróság gazdasági lehetetlenülés alapján szüntette volna meg — pedig a jogtétel minden vonalon való következetes alkalmazása ezt hozta volna magával.

Ám a tartási kötelezettségek családjogi színezetük, főleg azonban visszteherneküliségük okán, de tekintettel arra is, hogy nem a javak forgalmát hivatottak közvetíteni és így nem is kerülhetnek az egymással szemben álló szolgáltatások értékbeli eltolódásának eshetőségei alá: — lehetetlenné válhatnak ugyan az ál-

talános kötelmi szabályok szerint, de ez a lehetetlenülés nem vonható sohasem a „gazdasági lehetetlenülés“ különleges szempontjai alá.

Merőben új és aggálykeltő ekként az a fordulat, mely legújabb gyakorlatunkban fel-felüti a fejét és a gazdasági lehetetlenülés gondolatának sugalmazása mellett belenyúl a szerződő felek autonómiájába és helyet engedve a clausula rebus sic stantibus érvényesülésének a tartás összegét szerződésben kikötött mértékéről leszállítja.

Különös ez a jelenség már csak azért is, mert a gazdasági lehetetlenülés gyakorlati jelentősége a viszonyok konzolidálódásával csökkenőben van s a különleges szabályozás további kiterjesztésének okai alig találhatók. Különös ez a jelenség azért is, mert újabb rést üt a közokiratok hitelességén sarkalló jogbiztonságon s az ellenérdekű felek legnagyobb gonddal körülbástyázott jogviszonyát határozatlanná teszi.

A végleges nőtartást az egyébkénti feltételek fennforgása esetén, rendszerint a házassági bontó ítélet szokta megállapítani. A bíró figyelembe vesz ilyenkor minden méltánylandó ténykörülményt, mérlegeli az egymással szembenálló házastársak álláspontját és igyekszik a kérdést lehetőleg a kiegyenlítődést jelentő középuton megoldani. Egészen természetes, hogy a birói ítéletben megállapított tartást a viszonyok változásával újra meg újra szőnyegre lehet hozni s azt később, egy újabb ítélet emelheti és le is szállíthatja. Ha az első döntésnél már a méltányosság volt az irányadó: ezt a vonalat utólag is be kell tartani.

Erre való tekintettel keresnek a felek a közokiratban biztonságot és állandóságot a viszonyokhoz mérten fluktuáló birói ítéletekkel szemben, annál is inkább, mert a méltányosság gondolata, ott ahol az érdekeltek közös megegyezéssel, tehát a kölcsönös engedékenységgel és kiegyenlítés jegyében járnak el: már eleve a legnagyobb mértékben mérlegelés és megfontolás tárgyául szolgált. Mit sem mondhat ezzel szemben az az ellenvetés, hogy a fölbomlott házasság törhetetlenségéből menekülő férj az egyezségileg

megállapított nőtartásban a házassági kötelék itéleti megszüntetésének egyik könnyítő mozzanatát láthatja s a közvetlen cél elérése érdekében több-kevesebb könnyelműséggel vállalt kötelezettségét végig nem gondolja. Mert ha a tartási szerződések megett az a tudat és az abban való bizakodás lappang, hogy a bíróság előbb-utóbb az adós terhén könnyíteni fog: ez, egyrészt visszaélés a másik szerződő fél jóhiszeműségével, másrészt bizonyos fokig in fraudem legis eljárás is, mert a házassági törvény szellemével és etikai álláspontjával szemben a megegyezéssel házasság-felbontások lehetőségét mozditja elő.

Más szempontból nézve a kérdést a kialakulónak tetsző új gyakorlat újabb csapást mér a közokiratok hitelére, az általuk képviselt publica fides intenzív érvényesülésére is. E részben ugyanis bőven akad felpanaszolni való ott, ahol az előírt közokirati forma elmellőzése az eredetileg elgondolt abszolút ügyleti semmisség helyett relativ semmisséggé sekélyesedik. Nap-nap utáni tapasztalat pl. a közokirat felvételének mellőzésével adott női hozomány, mely az alaki hiba dacára intézményi célját mégis csak maradéktalanul betöltheti és csak viszonylagosan, a férj hitelezőivel szemben tekintetik semmissnek. S ha plauzibilisnek látszik is, hogy a férj az alaki hibával kapott női hozományt haszonélvezhesse: ebben a haszonélvezetben a hitelezői érdekek kijátszásának igen tág tere nyílik, mely mellett a viszonylagos semmisség szankciója gyakorlatilag nem sokat jelent.

Rendkívüli gazdasági viszonyok termelték ki a valorizáció gondolatát is és nem véletlen, hogy a birói itélettel megállapított és szerződésileg rendezett tartási kötelezettségek között a kétféle elbánás átértékelési vonatkozásokban is érvényesült. Míg a biróilag megállapított tartás átértékelése a törvény szerint lehetséges, — a szerződésileg kötelezett tartásra ez a lehetőség már nem forog fön. A különbség oka az utólagos felemelés, illetőleg leszállítás megengedett, illetőleg kizárt voltával párhuzamos elgondolásból ered. Valamint már most a gazdasági lehetetlenülés és az átértékelés is egyaránt magukat hova-tovább mindinkább a lassanként

visszatérő békejog javára kiélő intézmények: úgy sehogysem indokolt jelenség a felek autonomiájába való az a növekvő tendenciájú birói beavatkozás, mely a tartási szerződések itéleti megváltoztatásában jut megnyilvánuláshoz.

Kikristályosodott „szokásjogról“ természetesen korai volna még beszélni. Az özvegyi jogra vonatkozóan megrögződött speciális érdemtelenység példája azonban arra utal, hogy egy egészen kivételes extremus esetben hozott kuriai itélet, szinte egyetlen csapásra teremtett jogszokást s ma már az özvegyi haszonélvezetet nehezen tűrő távolabbi törvényes örökösök nem kis öröme az özvegyek magánélete zaklató kutatásoknak kész prédájává vált.

Nem hiábavaló tehát az aggodalom, ha a régi kialakult praxis ellenére a szerződésileg megállapított nőtartást s vele együtt a közokirati hitelességben rejlő jogbizonyosságot hasonló veszély fenyegeti a magánjognak oly területén, mely a világnézetek harcától eleddig egészen távol állott a azok legtávolabbi hullámgyűrűjétől is gondosan megkiméltetett.

A birói gyakorlat jelentősége a magyar magánjogban.

Irta: *Almási Antal* dr.

a m. kir. Kuria bírása, c. egyetemi rk. tanár.

A Magyar Jogászegylet 1935. évi június hó 28. napján megtartott ülésén *Almási Antal* dr. a Kuria kiváló bírása, a magyar magánjog egyik nagytudású elméleti és gyakorlati művelője „A birói gyakorlat jelentősége a magyar magánjogban“ címen különlegesen értékes német nyelvű előadást tartott, amely a „Jogállam“ című régi és előkelő nivójú jogi szaklap ez évi október havi számában magyar nyelven egész terjedelmében megjelent. A nagyértékű előadásnak III. fejezete szakszerű csoportosításban foglalja össze azokat a magánjogi jogszabályokat, amelyeket a birói gyakorlat alkotott. Ez az összeállítás a közjegyzői gyakorlat szempontjából — különösen örökösödési jogi vonatkozásokban nagy előnyt és fontosságot jelentvén, a kitűnő szerző és illusztris laptársunk, a

„Jogállam“ szives engedélyével az előadás III. fejezetét az alábbiakban közöljük:

1. A birói gyakorlat jogszabályalkotó és jogszabályfejlesztő hatása a magánjog minden részében félreismerhetetlen. Szeretném ez állítást kézzelfoghatóvá tenni.

Mindenekelőtt a magánjog általános részében.

Az a tétel, hogy az O. É. a maga egészében, mint szövegezett tárgyi jog alkalmazandó, történetileg ugyan a magyar országgyűlés két házának ide vonatkozó határozatában, ennek a határozatnak királyi megerősítésében és a törvényhatóságok ama határozataiban jutott kifejezésre, hogy ezt a művet az igazságszolgáltatásnál alkalmazni kell. Törvényerővel azonban az Országbirói Értekezletet, amely tulajdonképpen egy törvényileg nem is szervezett bizottságnak a határozata, annak igen nagy tekintélye dacára is csak a szokásjog látta el. Ez pedig itt abban nyilvánult, hogy a birói gyakorlat azt azonnal fennálló jogként alkalmazta.

De nem csupán a modern magyar magánjog főforrásának, az O. É.-nek, hanem a törvénytől eltekintve a többi jogforrásnak az erejét is a birói gyakorlat állapítja meg és határozza meg.

A rendeletre vonatkozóan ez már az 1869: IV. t. c. felhívott 19. §-ából folyik. De egy családörökjogi kérdés alkalmából a m. kir. Kuria annak a megállapításához is jutott, hogy egy eredetileg csupán meghatározott személyi körre korlátozott kiváltságos jellegű szabályrendelet, az V. jászkun statutum — százados gyakorlata alapján területi szabályrendeletté sűrűsödhetik. Ugyanis a 405. EH. azt rendeli, hogy az említett szabályrendelet ma mindazokra alkalmazandó, akik a hajdani jászkun területen községi illetőséggel bírtak.

2. A jogképeség és a cselekvőképesség szabályai csupán a birói gyakorlatban jutnak teljes kifejlődésükhöz. A Gyt. és a Pp. ugyan e fontos anyagra vonatkozó sok szabályt tartalmaz. Részleteseknek azonban ezeket aligha nevezhetjük. A Pp. 70. és 71. §-ai a magánjog idevonatkozó jogszabályaira utalnak. Ez az óvatos jogtétel azonban tulajdonképpen a birói gyakorlatra való utalásnak fogandó fel.

Ezek után nem kell csodálkoznunk azon, hogy az elvi, a jogegységi és a teljesülési határozatok nagy tömege töltötte ki azt a keretet, amelyet az imént említett törvények üresen hagytak.

Még a Pp. életbelépte előtt a birói gyakorlatnak a 63 TÜH-nek kellett megállapítania, hogy a holtkézi törvények elavultak és

hogy a római és görög katolikus egyház, úgyszintén az azok kebelében alakult jogi személyek jogokat és különösen ingatlanon való jogokat éppúgy szerezhettek, mint a többi jogi személyek. Igaz, hogy ez utóbbiak jogképességét a földbirtokreformtörvények némileg korlátozták.

A 202. EH. a nemzetközi magánjogban divó viszonyosság érintetlenül hagyásával a külföldi állampolgárok feltétlen öröklési képességét határozza meg.

A szerzetesi fogadalom befolyása az öröklési képességre az az elv, hogy valamely szerzet tagjának csupán ünnepélyes szerzetesi fogadalma vezet az öröklési képtelenséghez (203. EH.) továbbá az a jogszabály, hogy egy, a hátrulás pillanatában még nem nemzett személy csak utóörökössé, nem pedig örökössé lehet (202. EH.) csupán a birói gyakorlatból olvasható ki.

Egy igen éles alkalomból — egy család összes tagjainak kiirtásáról volt szó, mely abból a célból történt, hogy a gyilkos az örökséget a maga számára megszerezze — az öröklésre való érdemtelenység mint tudatosan új intézmény a birói gyakorlat útján jutott a magyar magánjogba. (205. EH.)

Kizárólag a birói gyakorlat fejlesztette és fejleszti még ma is hitvestársnak a házasság alatti, (206. EH.) vagy a házasság utáni (241—243. EH.) botrányos magatartása útján előidézett öröklési érdemtelenységét.

A kiskorúak életszükségleteinek megfelelő „necessaries“ ügyletekre vonatkozó cselekvőképesség (62. EH.) a korlátolt cselekvőképességű ügyleti ellenfelének kötöttsége a kétoldalu szerződéshez, még abban az esetben is, ha a törvényes képviselő beleegyezése még függőben van, a törvénnyel ellenkező gyámhatósági jóváhagyás befolyása az ügylet érvényére, úgyszintén a döntőbírótság joga arra, hogy a gyámhatóság jóváhagyásának törvényszerűségét kutassa, továbbá az a kérdés, vajjon az elmeengesség a még gondnokság alá nem helyezett személy ügyleteinek érvényét befolyásolja-e és mikép befolyásolja (453. EH.) csupán birói határozatokban nyert megoldást.

3. Az alapítvány jogi személyiségét a birói gyakorlat már akkor is elismeri, ha az alapító ügylet létesült és az erről szóló okirat az alapítvány kezelésével megbízott természetes vagy jogi személynek átadatott. (1. és 723. EH.) Az alapítvány tehát magánjogi szempontból nem szorul hatósági jóváhagyásra, amit többszörös ingadozás után végül csakis a birói gyakorlat hozott napfényre. Az alapítvány szervezete a hatósági rendelkezésekkel kie-

gészíthető, vagy egészben meg is teremthető. Mindezeket csakis a birói gyakorlat világította meg.

4. A rendelkező képesség határait a 74. T.Ü.H. aképen szabja meg, hogy ingatlan elidegenítési és terhelési tilalmat kizárólag az ingatlant elidegenítő, vagy pedig harmadik személyeknek az ingatlanra vonatkozó állagjogait biztosító igények hatályossá tételére lehet létesíteni és erre is dologi hatással csupán abban az esetben, ha az az ingatlan elidegenítésével egyidejűleg jut a telekkönyvbe.

Az örökbért és örökhaszonbért csak a 32. EH. ismerte el és pedig csak abban az esetben, ha a jogot naptárszerűleg meghatározott időre alapították.

Itt kell említenünk a katolikus egyháznak ama kiváltságát, amelyet birói gyakorlatunk a 63. T.Ü.H.-tól némileg eltérőleg fennállónak nyilvánít és amely szerint valamely római, vagy görög katolikus plébánia nevére telekkönyvezett ingatlan ettől végrehajtási úton sem vonható el. (81. T.Ü.H.)

A 43. JEH. a rendelkező hatalom határait nagy mértékben tágította, midőn felismerte, hogy valamely követelés behajtásának az átruházása anélkül is lehetséges, hogy az illető követelés is átruháztassék.

5. Megengedett jogtárgyak területét világították meg azok az elvi határozatok, amelyek kiemelik, hogy a jóerkölcsökbe ütköző cél elérésére, vagy eltakarására irányuló jogügylet birói oltalomban nem részesülhet. (457, E. H.)

De a gyakorlat e jogelv merev alkalmazását a kétoldalu erkölcstelenség esetében megtagadta. A tényállás összes körülményeinek a mérlegelése alapján dönti el ilyenkor azt, vajjon az erkölcstellenesen adott és kapott szolgáltatás, vagy teljesítés visszaadása helyt foghat-e, vagy sem? Ezt annál is inkább kell kiemelnünk, mert a német BGB. 817. §-tól való ez a tudatos eltérés oly légkörben keletkezett, amely, mégpedig jogi alapelvek feláldozása árán is, hivatalból állítja vissza az előző állapotot, tehát abban az esetben is, ha az erkölcstelen jogügylet e hatását a felek sem a keresetben, sem a kifogásaikban fel nem hozták. (458. E. H.)

6. Végül csupán a birói gyakorlatra vezetendő vissza a német PTK. 823. §-tól eltérő sokkal általánosabb, tisztán magánjogi és a személyiségi jog megsértését is élesen hangsúlyozó az a felfogás, amely a magyar magánjogban a tiltott cselekményekről uralkodik.

Ennek gyakorlati következménye az, hogy a bíróság a tilos cselekmény tényállását az arra fektetett magánjogi perben teljesen

függetlenül állapítja meg, tehát arra vonatkozóan az előző bünper tényállás-megállapításához kötve nincs, (49. JEH.) továbbá abban, hogy a személyiségi jogot sértő szándékos tilos cselekmény úgy a vagyoni, mint a nemvagyoni kár megtérítésére is jogosít.

A birói gyakorlat itt ugyan oly törvényes rendelkezésekre támaszkodik, amelyek a személyiségi jogot sértő tilos cselekményekre vonatkoznak. És e szabályokat külön törvények tartalmazzák. De a birói gyakorlat e külön szabályokat és pedig sajátságos módon eddigelé csupán közönséges határozatokban, amelyek azonban állandósultak, úgy fogja fel, hogy azok egy szokásjogi, általános és a személyiségi jog megsértésére vonatkozó jogelvnek (V. O. K. 1327/1928, 7910/1928, 812/1930. stb.) a esetei.

7. A birói gyakorlat sokszorosán fokozott hatása volt az oka és az oka ma is annak, hogy egy vasuti baleset alkalmával meghozott különleges törvény, az 1874. XVIII. tc. az ő occasio legis-ének szűk keretéből kiemelkedett és hogy az e törvényben foglalt tárgyi felelősség elvi határozatról elvi határozatra haladva a világi-tási üzemekre (180 EH), a vízvezetékekre (181 EH), a motorikus erővel mozgatott közlekedési eszközökre (185 EH), a robbanékony anyagok tartására (531 EH) és a villamos áramra (547 EH) is ki lett terjesztve.

A 65. sz. JEH. indokolása ezt a fejlődést a tilos cselekményekről imént adott értelemben fogja fel. T. i. úgy, hogy az 1874. XVIII. t. c. a magyar szokásjogban nem mint különleges kivétel, hanem mint általános jogelvnek véletlenül törvényileg is szabályozott egyik esete értékelendő.

És ez áll nem csupán a tárgyi felelősség elvére, hanem az elévülési időre is. Mig ugyanis más igényre a még egészen eltérő viszonyokhoz mért 32 éves elévülési idő alkalmazandó, addig az 558 EH. az 1874. XVIII. tc. 9. §-ában a vasutak okozta károkra meghatározott rövidebb 3 évi elévülési időt a villamos vasutakra, majd a 804 EH. azt minden a tárgyi felelősség alá eső baleseti kár megtérítésére is kiterjeszti.

8. Forduljunk a családjog felé.

Abból, hogy Magyarország két, a családjogba vágó, kódex természetű törvénnyel bír, tulajdonképen az folynék, hogy birói gyakorlat a családjogban csupán kisebb jelentőségű. Azonban a való helyzet mégsem ez.

Egészen el is tekintve attól, hogy a törvénytelen gyermek családjogi állását tulajdonképen csak a birói gyakorlat határozta meg, — később idevágó fontos rendeletek is létesültek ugyan, —

a HT. házai és hibái sok családjogi EH. okaivá lettek. Itt persze csak a legfontosabbakra szorítkozhatunk.

A nemlétező (non existens) házasság tényállásait, vagyis a házasságkötés ama tényálláshibáit, amelyek külön érvénytelenségi kereset nélkül is felhozhatók, csupán a birói gyakorlat tisztázhatta. A HT. ezen esetek egyikét szabályozza, nevezetesen a nem polgári tisztviselő előtt létesült házasságkötést. Azt ellenben, hogy nem keletkezik házasság, ha testi kényszer forgott fenn, vagy hogy a házasság megkötése oly állam tisztviselője előtt, amely a házasságot a polgári jogrend alapelveivel ellentétben szabályozza, szintén a házasság non-existenciájához vezet, csak a birói gyakorlatnak kellett kinyilvánítania. (C. 1616/1926.) Ez áll a szovjettisztviselő előtt kötött házasságról. Nem áll az Oroszországban az egyházi hatóság előtt az egyház jogának megfelelően létesült házasságkötésről. (C. 8411/1927.)

9. Az eddig előadottakon felül a birói gyakorlat a magyar HT. alkalmazásánál még egy másik igen fontos feladatot teljesített. Arra törekszik, mégpedig néhány év óta már látható eredménnyel, hogy a törvényben, vagy a gyakorlatban a házasság felbontásának egyes okai közt nyilvánvalóvá lett ellentéteket összhangzatosan, a család céljának és alapelveinek megfelelően kiegyenlítse. Ez különösen a hűtlen elhagyásra fektetett házasságfelbontási okra áll.

A HT. 77. §-a megszabja, hogy oly házastárs, aki a házassági életközösséget kellő ok nélkül elhagyta, 6 havi, illetve 1 évi határidő letelte után az elhagyott házastárs által biróilag visszahívható. Amennyiben az elhagyó a visszatérését rendelő birói határozatnak nem tesz eleget, az elhagyottat a házasság felbontásának joga illeti meg.

A törvény meghozatala idejében a törvényhozó előtt az a gondolat lebegett, hogy a hűtlen elhagyás a házasság felbontásának oka gyanánt kizárólag a HT. 77. §-a alapján érvényesíthető. Mégpedig csakis mint a házasság felbontásának kényszerítő oka.

A gyakorlat azonban azt, hogy a HT. 80. §-a a fakultatív házasság felbontási okokat, illetve azoknak első tényállását nemlegesen olyképp határozza meg, hogy a házasság felbontása kérhető, ha az egyik házastárs az ő házastársi kötelelességeit a HT. 76-79. §-ainak tényállásán kívül szándékosan és súlyosan megsérti, arra használta fel, hogy a hűtlen elhagyás nem cogens házasságfelbontási okát is elismerte.

Ez azután a HT. alapelveitől való eltérésekhez vezetett. Egyfelől azért, hogy a HT. 77. §-a lassan, de állandóan a törvényileg

mindenképpen kárhozottott házasságfelbontási ügylet merő alakszerűsége lett.

Ugyanis a házaspár megegyeztek abban, hogy egyikük az elhagyó visszatérését rendelő birói határozatot provokál. Megegyeztek abban is, hogy az elhagyó fél a birói meghagyásnak nem tesz eleget és az elhagyott fél ennek alapján megindítja a házasság felbontása iránti keresetet. Sőt a házasság felbontása iránti ügylet gyakran még visszerhes alapon is létesült: a vagyonos házastárs a vagyontalannak ehhez való hozzájárulását vagyoni jogi juttatások útján igyekezett elérni.

A birói gyakorlat ezt természetesen nem nézhette tétlenül. Először szigorúan ügyelt arra, hogy az összejátszás legcsekélyebb, mondhatni annak akárcsak mikroszkopikus jele is úgy a visszahívási kérelemnek, mint az annak be nem tartására fektetett házasságfelbontási keresetnek elutasítását eredményezze. És amikor ez se használt, a birói gyakorlat a hűtlenül elhagyó házastárs birói visszahívásának kieszközlésére irányuló kérelmet, sőt az arra fektetett házasság felbontása iránti keresetet is akként értelmezte, és értelmezi most is, hogy mindazok a házasság felbontását eredményezhető okok, amelyek a visszahívási kérvénynek, vagy felbontás iránti keresetnek beadásáig a kérvényező, vagy a keresetet indító házastárs előtt ismeretesek voltak, lemondás útján megszűntek.

Vagyis a gyakorlat a házassági életközösség helyreállítása iránti kérelmet, a családjogi rendelkezés hatályával látja el. (406-408. EH. 726-728. EH.)

De a HT. 77. §-ának az előbbieken jellemzett tökéletesen helytelen értelmezése más eredménnyel is járt, nevezetesen azzal, hogy a birói gyakorlat a fakultatív felbontási okokat is rendkívül aprólékosan és szigorúan vizsgálja és a felek kollúziójától tartván, a házasság felbontása iránti pereknek nagy többségében a keresetet elutasítja.

A birói gyakorlat itt ugyan bizonyos mértékben a HT. szavával ellentétbe jut. De alig jut ellentétbe a HT. szellemével.

A formai ellentét abban áll, hogy noha a HT. 81. §-a a házasság bontó okainak a kompenzációját nem is tartja alkalmasnak arra, hogy a házasság felbontása iránti kereset elutasítsassék, a gyakorlat adott esetben a házastársak életviszonyainak mérlegelése útján, vagyis kerülő uton mégis csak ahhoz az eredményhez jut, hogy tekintettel a házastársak helyzetére, nem forog fenn oly tényállás, amely a házassági életközösség elviselhetetlenségét eredményezte.

Az idevágó birói határozatok némelyike talán nem túlságosan meggyőző. De a birói gyakorlatnak az az iránya, amely a családi kötelék etikai alapját nem engedi lazítani, mégis csak azt a nézetet keltheti, hogy ez a törekvés a HT. szellemének mindenképpen megfelel.

10. A HT. 46. és 67. §-ai azt rendelik, hogy érvénytelen házasság annak megszűnése, vagy érvénytelenné nyilvánítása után olyannak tekintendő, mintha soha meg se kötött volt. A HT. e rendelkezéseivel nyílt ellentétben azonban a birói gyakorlat a HT. életbelépése után is érvényt szerzett Verbőczy ama régi tételének, hogy a putatív házasságból származó gyermekek ugyanabba a vagyoni helyzetbe jutnak, mint a törvényes gyermekek. (Verbőczy Tripartitum I. 106. továbbá 214. EH.)

Ugyanez áll a hitvestárs vagyoni és örökjogi helyzetére. (736. EH.) A házasság örökjogi hatásai természetesen csak akkor válnak gyakorlatiakká, ha a házasság és a házastársi életközösség az egyik házafél haláláig tartott.

11. A családi kötelék vagyoni hatásai: a hitvestárs tartási kötelessége: a törvényen alapuló közszerzemény, az ezzel kapcsolatos vélelmek a közszerzemény alkalmazhatóságára és a házasság megszűnésekor meglévő vagyontárgyak és vagyonértékek megszerzési idejére, a törvényes és a szerződéses hitbér, a hozományadás törvényes kötelességének hiánya, a hozományi haszonélvezet tartalma a járadékhozomány, a férj rendelkező joga, valamint a számadási kötelezettségnek a hiánya ez utóbbinál a leszármazó munkakötelessége a szülőkkel közös háztartásban (742. EH.) a családjog alapelveibe ütköző szerződések hatálytalansága a házassági életközösség megszüntetésére vonatkozó ügyleté (730. EH.) a családi kötelék kihatása a család tagjai közt létesült ingyenes és visszterhes elidegenítésre harmadik személyek szempontjából (758. EH.) és a családjognak számos más elve, amelyet itt meg sem említhetünk, kétségtelenné teszi, hogy a magyar magánjogban az említett, kodex természetű törvények életbelépése után is a birói gyakorlat volt és maradt a családjogot alakító és fejlesztő tényező.

12. Ha egyáltalán lehetséges, ez az örökjogra még fokozottabb mértékben áll.

Az OÉ. 2-12. és 14-17. §-aiban csak egészen röviden és nagy vonásokban rajzolta meg az örökjog körvonalait. Ezeket a magyar birói gyakorlatnak kellett és kell még ma is a változott viszonyoknak megfelelő tartalommal megtölteni.

A gyakorlat ezt a feladatot úgy oldotta meg, hogy a magyar

Ptk. 1928. évi szövegének örökjogi része tulajdonképpen nem is más, mint a birói gyakorlat eredményeinek a megszövegezése.

Pedig itt is igen nagy mértékű nehézségekkel kellett megküzdeni.

Ugyanis a nálunk az OÉ. alkotásának idejében 1861-ben mély hatással bíró Optk-vel ellentétben Magyarországon az örökjog háramlása közvetlen: az örökös már a háramlás maga is jogosítja és kötelezi, ehhez semmiféle örökös nyilatkozat nem szükséges. (299. EH.) Az örökös felelőssége minden esetben csakis a reá hárult vagyontárgyakra, vagy vagyonértékekre szorítkozik. (Az örökös és a hagyományos korlátolt felelőssége: állandó birói gyakorlat és Vht. 14-15. §§.)

Az örökös felelőssége elvileg a hagyatéki eljárástól is független. (830. EH.)

Mindezeket az alapelveket a birói gyakorlatnak kellett nem csupán felismernie, de önállóan megszövegeznie is.

A házastársak törvényes örökjogának modern intézményei és különösen a nő örökjogi jogosultságai csak a birói gyakorlatban fejlődtek ki.

Szokásjogilag és kiváltképpen az OÉ.-ben meg volt ugyan határozva, hogy mindkét házastársat megilleti a hitvestársi öröklés, az özvegy nőt pedig adott esetben az özvegyi jog és özvegyi öröklés is. De csupán a birói gyakorlat fejlesztette ki, teszem azt, hogy mit is kell tulajdonképpen az OÉ. 14. §-a alapján érteni. Ez a szakasz azt rendeli, hogy hitvestársi öröklésnek a magyar törvények szerint helye van: *a)* szerzeményi javakban, ha leszármazó (egyenes) örökösök nincsenek, *b)* az öröklött javakra nézve, ha sem leszármazó, sem felmenő, sem oldalági örökösök nem léteznek.

Az OÉ. eszerint mit sem tartalmaz arról, mit kell öröklött és szerzeményi javak alatt érteni. Csak a gyakorlat állapította meg és pedig majdnem éles ellentétben az OÉ. szövegével (V. ö. 10. §. 2. bek.), hogy vélelem van arra, hogy a meglévő vagyon nem öröklött, hanem szerzeményi. Csak a gyakorlat alkalmazta az öröklött vagyon meghatározásánál az ági öröklésre vonatkozó szabályokat, amelyekről azonban még szólnunk kell. Csak az állapította meg, hogy hitvestársi öröklésnek van helye, ha a vagyontárgyak és vagyonjavak szerzésének az ideje akár a házasság tartama alatt, akár pedig annak megkötése előtt volt, (217. EH.) hogy a hitvestársi öröklésre való igény még nem semmisül meg a házastársi életközösség megszűnésével, hanem csupán a házasság birói felbontásával, vagy érvénytelenné nyilvánításával. (218. EH.) Csak

a gyakorlat biztosította a putativ házasság jóhiszemű házastársának a hitvestársi öröklést is. (219. EH.) Csak az választotta el és választja el az egytetemes utódlást tevő hitvestársi öröklést a többi házastársi örökjogtól, amelyek különös jogutódlások. Csak az rendezte a jászkun özvegyek igen komplikált és itt ezért csak említendő öröklési jogait. (14. 240.572. EH.)

Azt a gondolatot, hogy a hitvestárs a propinquitias amoris alapján a leszármazók után a legközelebbi törvényes örökös, tulajdonképpen csak a birói gyakorlat vitte be a köztudatba.

Az OÉ. 16. §-a szerint az özvegyi jog tekintetében a magyar törvények rendeletei újra hatályba lépnek, azonban e jog megszorítását csak a leszármazó egyenes örökösök követelhetik. Ebből a szerfölött szűk rendelkezésből a birói gyakorlat csak lassan és csak sok ingadozás után tudta ez intézménynek a 48-as események következtében gyökeresen megváltozott életviszonyokhoz szabott tartalmát felépíteni és kifejleszteni.

Ma az özvegyi jogban a birói gyakorlat által teljesen és modernül fejlett intézménnyel rendelkezünk. Az özvegyi jog törvény útján, ill. szokásjog útján ipso jure keletkezik, az az özvegyi haszonélvezeti joga, amelynek terjedelmét leszármazók hiányában az ági vagyon, leszármazók létében pedig a férj utáni egész örökség szabja meg.

Amennyiben az első házasságból származó gyermekek vannak, a második özvegynek bizonyos társadalmi osztályokban: a volt jobbágyoknál egy gyermekrészt haszonélvezete jut. Ennek a megszabásánál az özvegy in loco pueri est. (1840. VII. 18. §.) A birói gyakorlat ezeket az elveket magyarázza. Kiemeli, hogy az özvegyi jog terjedelmének törvényi megszabása semmiképp se jelenti azt is, hogy a nő a férj házában évezett, a férj haláláig közös lakásból is eltávolítható (233. EH). Megszabja az özvegyi jog törvényes mértékének viszonyát a nő többi hitvestársi vagyonszerzéséhez (234-235 EH). Megtagadja a volt jobbágyok özvegyei számára megszabott törvényes mérték alkalmazását a városi polgárok özvegyeinél. (237 EH). Védelmet nyújt az özvegynek az örökségbe tartozó vagyontárgyak ingyenes elidegenítése ellen (239 EH). Megszabja a köteles résznek az özvegyi joghoz való viszonyát (238 EH). Leszármazók alatt, akik az özvegyi jogot korlátozó hatalmassággal bírnak, a gyakorlat az örökbefogadott gyermekeket is érti (812 EH). Foglalkozik az özvegy örökjogi érdemtelenységével is. Az özvegyi jog tekintetében ez csak az illető

cselekmény megvalósításával áll be. Az érdemteleniséget megvalósító tény az örökhagyó halála után is elkövethető (243 EH).

Az a lehetőség, hogy az özvegyi jogot birói ítélettel korlátozassák, az illetőknek hatalmasságot (alakító jogot) ad az özvegyi jogterjedelmének megszorítására. Előbbi gyakorlatunk az idevonatkozó ítéletet konstitutivnak, vagyis ama magánjogi ténynek tekintette, amely az özvegyi jog terjedelmének megszorítását eredményezi. A 69 JH. hozatala óta azonban már az özvegyi jog terjedelmének megszorítására irányuló kereset beadása az a jogi tény, amely a megszorítás mérvére irányadó. Ez alól azonban a bíróság kivételeket is engedélyezhet.

A rokonok törvényes örökjogát szintén az OÉ. szabályozza. (9—12 §§). A főszabály, hogy mindenekelőtt a leszármazó örököl. Leszármazók hiányában az örökség ama szülőnek, illetve ama szülő leszármazóinak jut, akitől az származott. (Ági vagyon). Ági vagyon hiányában a vagyon elvben a két szülőre, illetve a két nagyszülőre és ezek leszármazóira száll stb. stb.

Annak az egyszerű és meggyőző elvnek, hogy az ági vagyon képzeletben az első szerzőre, és annak leszármazóira jut, tulajdonképpen csak a birói gyakorlat adott számos közönséges és elvi határozatban életet és igazi tartalmat. A gyakorlat hozta napfényre, hogy ági vagyon csak az, amely ingyenes úton, közös felmenőtől jutott az örökhagyóra. És, hogy az ilyen vagyon is csak oly örökösre vonatkozólag ági vagyon, aki a vagyon első szerzője után is öröklésre volna jogosítva (567 EH). Csak a birói gyakorlatból olvasható ki, hogy a szülők és a többi felmenők mely ingyenes juttatásai tekinthetők olyannak, amelyek az ági öröklést eredményezik. (226 EH) továbbá, hogy az ági örökös elvileg az ági vagyonnak természetbeni kiadását követelheti, pénzbeli értékét pedig csupán akkor, ha az illető vagyontárgy természetben már nincs meg, vagy ha az egyébként méltánytalannak mutatkoznék. (231. EH.)

13. Azokat az elvi határozatokat, amelyek az ügyleti öröklésre vonatkoznak, itt már el kell hagynom. Talán elég, ha arra utalok, hogy a birói gyakorlat többek közt az öröklési szerződések és nálunk csupán a házastársaknak engedélyezett közös végrendeletek viszonyát is tisztázza. (290—292 és 826 EH)

A köteles részt az OÉ. 7. §-a eredetileg oly intézményként szabályozza, amely a végrendelet vonatkozó intézkedéseit semmissé teszi. A birói gyakorlat ezt oda enyhítette, hogy a kötelesrész a jogosult pénzbeli igényét szüli, amelynek érvényesítése a végintézkedés ér-

vényét nem érinti. A gyakorlat határozza meg, hogy a köteles részre való igény a kötelesrészes jogutódaira megy át, ha a kötelesrészes az örökgyót túlélte (43. TÜH). Azt is, hogy csődön kívül a köteles részhez való igényt a kötelesrészes hitelezője nem érvényesítheti. 17. JEH. továbbá, hogy az exhereditatio bona mente facta a kötelesrészt meg nem szoríthatja (47 TÜH).

14. A dologi jognak és a kötelmi jognak összes törvényileg nem szabályozott kérdéseit — és ezek száma a magyar magánjogban óriási — nálunk csupán a birói gyakorlat vetette fel és oldotta is meg. Természetes, hogy ez az utóbbi évtizedekben a magyar polgári törvénykönyv javaslatának állandó figyelembevételével és arra unos-untalan gyakorolt kölcsönhatással történik. Ezekre a határozatokra nagy számuknál fogva itt csak egész általánosságban utalhatok. De hogy a birói gyakorlat az idevágó intézményeket, amelyek a dolog természeténél fogva inkább túrnak idegen jogi gondolatokat és azok számára inkább hozzáférhetők, mennyire fejlesztette, folyik már abból, hogy elsősorban a birói gyakorlat volt az, amely a pénzromlás kérdéseivel megbirkózott és hogy a magyar átértékelési törvény (1928: XII. t. c.) tulajdonképpen csak az addig már kifejlett volt birói gyakorlat eredményeit értékesítette.

Ugy tetszik, birói gyakorlatunknak felette kimagasló fontosságát teljesen meggyőzően mutatja az a szerep, amelyet az a nálunk kettősen nehéz gazdasági válság alatt betöltött. Birói gyakorlatunk, és pedig minden törvényes kezdeményezés nélkül, teljesen önállóan határozta meg, a gazdasági lehetetlenülés tényállását és joghatását. És ezeket előbb határozta meg, mintsem, hogy hasonló jelenségekkel a bennünket környező jogrendszerekben találkoztunk volna.

Vitatkozhatni arról, vajjon a gazdasági lehetetlenülés joghatása, mely csakis a birói gyakorlatból került a Ptk. tervezetének 1150. §-ába is, magánjogunknak állandó, vagy pedig annak csak átmeneti jellegű része lett-e. Jelenleg annak hatásait minden esetre alkalmazza. A birói gyakorlat azokat akként szövegezte, hogy a visszerthes szerződés megkötése óta tömegesen beállt gazdasági változások következtében a bíróság körülmények között jogosítva van arra, hogy a kétoldalú szerződést a méltányosságnak megfelelően megváltoztassa, vagy pedig azt a szükséghez képest megszüntnek nyilvánítsa. Ezt a joghatást a gyakorlat szorosán alkalmazza, sőt azt még fejleszti is.

15. Fejtegetéseim végére jutottam. Belőlük az itt betartandó keretnek megfelelően szükségképpen kissé futólagosan, de mégis talán felismerhetően tűnik ki az, hogy a magyar birói gyakorlatnak a magyar magánjog, szokásjogi jellegénél fogva, de különösen ama rendkívüli időnél és körülményeknél fogva, amelyben élünk, az a feladat jutott s jut, hogy a magyar magánjognak nemzeti, de egyúttal európai jellegét megővja és fejlessze, — hogy a magyar bíróság e feladatot tudatosan és lelkesedéssel vállalja, hogy annak teljesen akar is, tud is eleget tenni, hogy a birói gyakorlat és a magyar polgári törvénykönyv tervezete egymást kölcsönösen fejleszti és tökéletesíti és hogy ez az összhangzatos együttműködés remélhetőleg a most még erjedő új gondolatok lehiggadása után ahhoz fog vezetni, hogy tökéletesen nemzeti és tökéletesen európai, minden szabályából a magyar nép érzelmeinek, élethez való akaratának és öntudatának megfelelő magyar polgári törvénykönyvet megteremtse és a jogéletbe átvigyen.

A tagosítás és egyéb birtokrendezés új szabályai.

A Budapesti Közlöny 1935. október 31. számában megjelent 34700/1935. I. M. sz. rendelet újra szabályozta a tagosítási és egyéb birtokrendezési ügyekben követendő eljárást.

E rendeletet kívánom általánosságban és ezzel együtt a közjegyzői gyakorlatot is érintő vonatkozásaiban ismertetni.

A tagosításra vonatkozó birói eljárást minden esetben meg kell előznie a földmivelésügyi miniszter részéről foganatósítandó közigazgatási oly tárgyú eljárásnak, hogy a tagosítás a községre hasznos és célszerűen keresztülvihető-e?

Tagosítást bárki kérhet, aki a tagosítandó területen fekvő valamely ingatlan telekkönyvi tulajdonosa és egyúttal tényleges birtokosa. A kérvényt a földmivelésügyi miniszterhez intézve, az ingatlan fekvése szerint illetékes törvényszékhez kell beadni s egyúttal 100 P.-t birói letétbe kell helyezni. *Ezt a kérvényt közjegyző előtt kell aláírni*, vagy pedig az aláírást a községi előjáróság *láttamozza*. (2. 3. §.) (Végre helyesen állapítja meg a rendelet, hogy a községi előjáróság nem hitelesít, hanem csak láttamoz.)

A földmivelésügyi miniszter a kebelében működő állandó gazdasági szaktanács és a földmérési felügyelőség véleményének

bekérése után a kérelem tárgyalása végett a helyszínre tárgyaló bizottságot küld ki, amely a tagosítást kérőket és azt ellenzőket meghallgatja, azután véleményes jelentést tesz.

A földmivvelésügyi miniszter, ha a tagosítást hasznosnak jelenti ki, ezt az igazságügyminiszterrel közli (22. §.), aki az eljárás folyamatbatételére az illetékes kir. törvényszéket felhívja. A törvényszék a tagosítási eljárást csak úgy indítja meg, ha a Tagosítási állami alapan az eljárás költségeinek előlegezésére fedezet van.

A törvényszék a tagosítási eljárás önálló vezetésére egyik bíróját küldi ki. A bíró az összes érdekeltet szavazási lajstrom alapján leszavaztatja a megengedhetőség kérdésében és a birtokrendező mérnök személye megválasztása tekintetében s azután a tagosítás megengedhetősége tekintetében ítéletet hoz. Feltétlen el kell rendelni a tagosítást, ha azt a bevonandó birtokterület egynegyedének birtokosai kívánják. (59. §.)

A rendelet II. fejezete a birói eljárás szabályait tárgyalja. E fejezetben mondja ki a rendelet, hogy az eljárás folyamán megkötött egyezségek, a tett nyilatkozatok és elkövetett mulasztások a jogutódokra (bizonyára az eljárás során való jogutódokra) is hatályosak, s hogy a szolgalmak a haszonbérleti jog, a jelzálogjog és egyéb dologi jog a tagosítást nem akadályozzák. (31. 32. §.)

A tagosítás során nyomozóbirói eljárást kell követni és így a beismerést a bíró nem veheti figyelembe, ha az a beszerzett bizonyítékokkal ellenkezik. Valamely ténykörülmény valótlansága, vagy valódisága eskütől függővé nem tehető.

A bíróság hivatalból gondoskodik arról, hogy a tagosítási eljárásba bevont területekre vonatkozó ügyek (*így a hagyatéki eljárások is*) lehetőleg a tagosítási munkálatok folyama alatt, de minden esetre a tagosítási kiosztási tervezet megállapítása előtt jogerősen elintéztessenek. (50. §.)

Ha a megengedő határozat jogerőre emelkedett, megkezdődnek az előmunkálatok. Mindenekelőtt a birtokosok képviseleti csoportokba osztatnak. Az első csoportba tartoznak azok, akiknek birtoka 5 holdnál kevesebb, a második csoportba pedig, akiknek birtoka 50 holdnál kevesebb, az ezen felüli területek birtokosai az eljárásban maguk, vagy képviselőik útján járnak el, (az előbbiek csoport képviselők útján) s amennyiben ez utóbbiak nem laknak a törvényszék területén, kötelesek ügyvédet, vagy más önjogú személyt meghatalmazottul megnevezni. A meghatalmazás *közokiratba*, hitelesített vagy a Pp. 100. §.-ának megfelelően kiállított (a rendelet

szövege szerint a polgári perekben követendő törvényszéki eljárás szabályainak megfelelően kiállított) magánokirattal igazolandó. A külföldön kiállított meghatalmazás minden esetben közokiratba vagy hitelesített magánokiratba foglalandó. (82. §.)

A birtokrendező mérnökkel az érdekelték kötik meg a szerződést, amelyhez a törvényszék jóváhagyása szükséges, e szerződésnek megállapított mintája van, amelytől eltérni nem szabad. (84. §.)

A birtokrendező mérnök a bizalmi férfiakkal megállapítja a tagosítandó terület határait, azokat az elhatárolási jegyzőkönyvbe veszi és arról átnézeti vázlatot készít, ezt a jegyzőkönyvet a bíró felülvizsgálja és a birtokrendező mérnöknek a telekkönyvi helyrajzi számok sorrendjét feltüntető azonosítási jegyzékével együtt a földmérési felügyelőséghez küldi be felülvizsgálat végett és ennek jóváhagyása után elkészíti a becslési vázlatot és jegyzéket.

A bíró megalakítja a becslő bizottságot, amelynek elnökét és helyettes elnökét a földmivvelésügyi miniszter rendeli ki, tagjait pedig az érdekelték választják. A becslőbizottság megállapítja a munkatereket, a minőségi osztályokat és a minőségi osztályok pénzbeli egyenértékét és azoknak egymáshoz való területi arányát. (102-114. §.)

Az előkészítő eljárás folytatásaként a birtokrendező mérnök az egyes érdekeltéknek a tagosításba bevont összes ingatlanait egyenként feltüntető alapbirtokkimutatásokat, felvételi birtokiveket kiállítja. Megállapítja a tulajdon és tényleges birtoklás között fennforgó eltéréseket, s az erre vonatkozó feljegyzéseket a bírónak bemutatja. A bíró kérvénypótló jegyzőkönyvet vesz fel és ennek alapján, ha a tulajdonjog átruházást az összes érdekelték elismerik, vagy az átruházás okirattal igazoltatik, megkeresi a telekkönyvet az utolsó tényleges birtokos javára való tulajdoni bekebelezés eszközlése végett. E jegyzőkönyvekbe az illetékkiszabás céljára szükséges értékadatok is belefoglalandók. Az eljáró bíró köteles figyelni arra is, hogy *a hagyatékhöz tartozó ingatlanvagyon tekintetében az eljárás megindítottassék (1894. XVI. 23. §.) és e célból az illetékes közjegyzőhöz megkeresést intéz. (1927. IV. 16. §.) (119-122. §.)*

A tagosító bíró ha a tényleges birtoklás tekintetében eredményre nem juthatott, a tényleges birtokosok jegyzékét a 68,400/1928. I. M. sz. rendelet 10-17. és 19. §.-ai szerinti eljárás lefolytatása végett a telekkönyvi hatósághoz teszi át, ahol az eljárást hivatalból és soronkívül kell lefolytatni, esetleg kir. közjegyzőt kiküldeni. (125. §.)

Az érdemleges tárgyalás feladatait 139-160. §-ok foglalják

magukban Megállapítandók: a kicserélés alá nem eső birtokterület az út és árokhálózat, a közös használatra szolgáló források, esetleges új belső telkek alakítására szolgáló területek s végül következik a tervezési térkép és a kiosztási tervezet elkészítése.

Alapelv, hogy a kisebb birtokosok új birtoktagjai a község belső területéhez közelebb feküdjenek és az általuk szabadon választandó helyen jelöltessenek ki. Figyelemmel kell lenni a rokonsági kapcsolatokra és e célból úgynevezett családi csoportok is alakíthatók. (151. §.) A teljesen hasznavehetetlen és terméketlen területek senki illetményébe sem számíthatók be és azok tulajdonába tartoznak, akiknek birtokai közé esnek. Az új utak az összes érdekelték birtokába számítandók be. A haszonélvezettel terhelt ingatlan helyébe lépő birtoktesteket külön helyrajzi szám alatt kell feltüntetni és a földbirtokrendezés során juttatott ingatlan helyett kiadott új tagrészletek külön feltüntetendők az alapkimutatásban és az azonosítási jegyzékben.

A rendelet 163-179. §-ai a kiosztási munkálatok elkészítését szabályozzák. Idetartoznak a tervezési napló és a tervezési térkép továbbá a kiosztási földkönyv és az összehasonlító jegyzék elkészítése. A kiosztási földkönyvbe az új földrészletek az új helyrajzi számok sorrendjében és azok szélességi és hosszúsági méreteivel jegyeztetnek be és tartalmazzák a térképszelvéyszám és dülő nevét, továbbá a birtokos nevét és lakhelyét és a birtokrészleteket művelési ág szerint és így ez egyik legfontosabb okirata a tagosításnak. Ugyanily fontos az úgynevezett összehasonlító jegyzék is, amelynek A. oldala a tagosítás előtti, B. oldala a tagosítás utáni birtokállapotot tünteti fel.

Mindezen munkálatokat az állami mérnök felülvizsgálja s ha azok kifogástalanok, a helyszíni kiosztás előtt a birtokrendező mérnök kitűzési vázlatot készít s azután az új birtoktagok helyszíni kitűzését a kitűzési vázlat alapján elvégzi és az új tagokat az érdekelteknek egyénenként, a távollévőknek pedig a községi előljárásság kiküldötte útján kimutatja. Ez az érdekelteket az új tagok ideiglenes használatára kötelezi. Ez a használat a kiosztás elleni felszólalást nem zárja ki. (165. 167. §.) A kiosztott új birtoktagok helyszíni felülvizsgálata és a felszólalás tárgyalása alkalmával minden olyan panasz is előterjeszhető, amely az eljárás során az érdekelteken kívül fekvő okokból még előterjeszhető nem volt.

Miután a földmérési felügyelőség a kiosztási térképet felülvizsgálta, az eljáró bíró az összes érdekelteket az ideiglenesen

foganatosított birtokba adásra vonatkozólag a véghitelesítési tárgyaláson általánosan felteendő kérdéssel meghallgatja és az új kiosztott tagokat birtokbaadottnak jelenti ki. (173, 174. §.)

A kiosztási térkép első példánya, továbbá az alaptérkép, az azonosítási jegyzőkönyv, az alapbirtokkimutatás és annak összesítése a tényleges birtokosok jegyzéke, a kiosztási térkép, a kiosztási földkönyv, a kiosztási birtokkimutatás első példánya és annak összesítése, valamint az összehasonlító jegyzék a törvényszéknél marad, ezeket azonban a telekkönyvi átalakítás foganatosíthatása végett ideiglenes használatra a törvényszék a telekkönyvi hatóságnak küldi meg. A kiosztási térkép, a kiosztási földkönyv és kiosztási birtokkimutatás II. példánya a községi előljárásságnál marad.

A 181—187. §-ok a jogorvoslatokat szabályozzák, megállapítván, hogy a rendeletben megállapított jogorvoslatokon kívül semmiféle más jogorvoslattal, így igazolással, perujtással, vagy semmiségi keresettel élni nem lehet.

A végrehajtott munkálat kiigazítását csak nyilvánvaló számitási hiba miatt és csak a kiosztási munkálatok hitelesítésétől számított egy év alatt lehet kiigazítási keresettel kérelmezni.

A kiküldetési költségek tekintetében a 188-201. §-ok tartalmaznak szabályokat. A kiküldött a kiküldetési költségeken felül más és nagyobb díjat nem követelhet, olyat el sem fogadhat és neki más vagy nagyobb díjat senki nem engedélyezhet. Ugyanily szellemben intézkedik a 261. §. amennyiben kimondja, hogy a birtokrendező mérnök bíróilag jóváhagyott szerződésekben megállapított díjazáson felül más díjazást sem pénzben, sem más előnyben sem a maga, sem harmadik személy részére el nem fogadhat, s minden ily irányú szerződés érvénytelen. A birtokrendező mérnök a szerződésben megállapított díjait esedékességük előtt másnak nem engedményezheti.

A birtokrendezésre vonatkozó iratok olyan hivatalos iratok, amelyek harmadik személyre át nem ruházhatók, el nem zálogosíthatók, vissza sem tarthatók, még abban az esetben sem, ha a birtokrendező mérnök kikötött munkadíját a szerződésben meghatározott időben meg nem kapná.

A rendelet nemcsak a birtokrendező mérnök járandóságai tekintetében intézkedik, hanem megállapítja, hogy a mérnöki munkagységár 11 %-a lehet csupán a bírói eljárási költség, 7 %-a szakértői költség, 12 %-a a műszaki felülvizsgálás és további 11 %-a az egyéb esetleges költség.

Az állam a tagosítási költségeket a Tagosítási állami alapból előlegezi, és ebből az alapból az összes költségek 20 %-át fedezi, amelynek ellenében az 1 becs. holdnál kevesebb ingatlannal bírók kedvezményben részesülnek.

A törvényszék az eljárás költségeit egyéenként veti ki és azt a községi előjáróság közadók módjára hajtja be aként, hogy a költségek öt évi egyenlő részletekre oszthatnak fel, amelyek minden év október 1—15. napjáig fizetendők kamatmentesen. Ezeket a költségeket attól kell behajtani, akik a tagosított terület állami földadójának fizetésére köteles. Az új birtokos a birtok erejéig a lejárt részletekért is felel. A fizetendő összeget a községi előjáróság egyéenként kiállítandó díjkönyvecskékben mutatja ki. A birtokváltozás folytán vitássá lett kérdésekben a pénzügyigazgatóság határoz. E rendelkezések a magánjogi igényeket nem befolyásolják.

A rendelet 241—276-ig terjedő §-ai a birtokrendező mérnökségre vonatkoznak. E szerint tagosítást csak a külön-vizsgát tett birtokrendező mérnök végezhet, azzal azonban a földmívelésügyi miniszter állami mérnököt is megbizhat.

A rendelet 282—304. §-ai az urbéri birtokrendezés, arányosítás, dűlőrendezés, a közös legelők és erdők tulajdonosainak és hányadrészeinek megállapítása körüli új szabályait tartalmazza, s egyben kimondja, hogy földtehermentesítési kárpótlásnak (1923. XXXII. 5. §.) helye nincs.

A közös legelők tulajdonosainak és hányadrészeiknek az 1913. X. 43. §-a szerint szükséges megállapításánál az arányosításra vonatkozó jogszabályokat kell megfelelően alkalmazni, de azzal, hogy az eljárást csak valamelyik érdekelt birtokos keresete alapján lehet folyamatba tenni. Ugyanez áll a közbirtokossági és a volt urbéri közös erdők tulajdonosainak és ezek hányadrészeiknek az 1935. IV. t. c. 150. §-a szerint szükséges megállapítására nézve is.

Az átmeneti intézkedéseket és így különösen a hatályon kívül helyezett rendeletek jegyzékét a 305—307. §-ok tartalmazzák. E rendeletek a következők: 44.651/1906, 15.500/1908, 18.200/1908, 10/1909, 20/1909, 30/1909, 40/1909, 72.100/1909, 5000/1928, 21.300/1930, 29.500/1934. I. M. rendeletek.

A rendelet a kihirdetés napján, vagyis 1935. október hó 31. napján lépett hatályba.

Antalffy Zsiros Aladár dr.

A szombathelyi kamara közgyűlése.

A szombathelyi kir. közjegyzői kamara ez évi rendes közgyűlését Szombathelyen október hó 20. napján tartotta meg. Az ülést Pottyondy Béla dr. kamarai elnök vezette s azon megjelentek: Botka László dr., Dóczi Kálmán dr., Gallus Sándor dr., Halik Miksa dr., Hanny Tódor dr., Horváth Béla dr., Isoo Viktor dr., Kiss Aurél dr., Konkoly-Thege Sándor dr., Magyary Ferenc dr., Östör Lajos dr., Paár Lajos dr., Rátz Oszkár dr., Róth Aurél dr., Samassa János dr., Svastits Zoltán dr., Szily Kálmán dr., Takács Jenő dr., Tamásfalvi Thury Géza dr., Telman Sándor dr., vitéz Uray László dr., Zakariás János dr., Zimmermann Artur dr. kir. közjegyzők, Buday Ferenc dr., Hajnal Bálint dr., Leidenfrost Pál dr. és ifj. Weidlich Lajos dr. kir. közjegyzőjelöltek, illetve helyettesek.

Pottyondy Béla dr. megnyitván a közgyűlést, üdvözölte mindenekelőtt azokat a zalaegerszegi kir. törvényszék területén működő kir. közjegyzőket, akiket az újabb igazságügyi rendelet a pécsi kamarától a szombathelyi kamarához átcsatolt. Megemlékezett majd az elnök arról, hogy Jedlicska Béla dr. 45 éve, Svastits Zoltán dr. 35 éve és Isoo Viktor dr. 25 éve működnek a közjegyzői pályán s nevezettek mint a karnak érdemes tagjait szeretettel köszönti. Örömdetesem említi fel ezután az elnök azt, hogy a nyugdíjintézet bérháza elkészült, azt rendeltetésének átadták s hogy az most már számottevő jövedelemmel szaporítja a nyugdíjintézet vagyonát. Igen időszerűnek találja az elnök, hogy a közjegyzői rendtartás reformjára vonatkozó munkálatok, amelyek a kamaraközi értekezletek útján már megindultak, folytattassanak s hogy a rendtartás reformja minél előbb megvalósíttassék. Bejelentette, hogy erre vonatkozólag Kiss Aurél dr. győri kir. közjegyző egy elaborátumot készített amelyet tanulmányozás végett a kamara valamennyi tagjának megküldött. Ezt az elaborátumot azonban az idő rövidsége miatt a közgyűlés napirendjére kitűzni nem lehetett.

Az elnöki megnyitó után Botka László dr. kamarai titkár terjesztette elő a kamara évi jelentését, melynek bevezető részében megemlékezik a Corpus Juris kiadásának 350-ik, a Pázmány Péter tudományegyetem létesítésének 300-ik és Rákóczi Ferenc elhalálzásának 200-ik évfordulójáról s továbbá arról, hogy az elmúlt év a közjegyzői karnak három vonatkozásban is jubiláris esztendeje volt. 60-ik évfordulója volt a közjegyzői intézmény törvénybeiktat-

tásának, 50-ik az országos egyesület megalakulásának és 40-ik a Kir. Közjegyzők Közlönye megindulásának. Ezeket a jubileumokat ünnepi keretek között megülő diszközgyűléssel kapcsolatosan különös örömmel regisztrálja a jelentés, hogy az országos egyesület központi bizottsága a sokoldalú elfoglaltsága miatt lemondott Lázár Ferenc dr. helyébe elnökké a szombathelyi kamara illusztris tagját Hanny Tódor dr. győri kir. közjegyzőt választotta meg.

A 6800/1935. I. M. szám alatt az örökösödési ügyekben felszámítható díjakra vonatkozó díjrendelet tekintetében megjegyzi a jelentés, hogy annak a közjegyzőket érintő gazdasági vonatkozásai az idő rövidsége miatt még áttekinthetők nem voltak, azonban kétségtelenül méltányos és igazságos, hogy a rendelet igyekezett a díjakat a régi rendelet antiszociális intézkedéseivel szemben a vagyoni viszonyokkal megfelelőbb arányba hozni s ezenkívül nagy szolgálatot tett a közjegyzői karnak és a bíróságoknak azáltal, hogy a díjszámítást egyszerűsítette s ezzel sok felesleges surlódásnak lehetőségét küszöbölte ki. A jelentés is megemlékezik a nyugdíjintézet új bérházáról s ezzel kapcsolatosan legnagyobb elismeréssel honorálja a nyugdíjintézet vezetőségének, különösen pedig annak elnökének Fekete László dr.-nak nagykörültekintéssel végzett eredményes munkásságát. A közjegyzők személyi táblázatára vonatkozó 16100/1935. I. M. számú rendeletről tesz említést, ezután a jelentés.

Felemlíti majd a családi hitbizományról és a hitbizományi kis birtokokról készített törvényjavaslat tervezetét, amelyet az igazságügyminiszter véleményezés végett a kamarának is megküldött. A jelentés szerint a javaslatnak a közjegyzői kart közelebből érintő részei azok, amelyek szerint bizonyos esetekben a kir. közjegyzőknek is közreműködési lehetőséget nyújt és pedig a leltározásánál, a hitbizományi birtokos birtoklási jogáról való lemondásnál, a hitbizomány jogi kötöttségét megszüntető egyességre vonatkozó okiratnál, az új hitbizomány létesítésére, vagy meglevő hitbizomány állományának új vagyontárgyakkal való növeléséhez szükséges alapító, vagy ezt visszavonó ügyletnél. A kamara véleményében különösen fontosnak találta arra felhívni az igazságügyi kormányzat figyelmét, hogy az u. n. felszabadult vagyon felosztása teljesen azonos jellegű a hagyatékok tárgyalásával, illetve az örökösödési eljárással. A felszabadult vagyon felosztásánál megjelöli a javaslat azokat a kategóriákat, amelyek a felszabaduló vagyonban részesednek, s azt hogy az egyes kategóriákon belül azután a

törvényes örökösödés szabályai az iránytadók. Az örökösödési eljárással tehát teljesen azonos perenkívüli eljárás ez s így ugyanazok a szempontok, amelyek az örökösödési eljárásnál voltak iránytadók ezen eljárásnál is indokoltá tennék, hogy ennek lebonyolítása közjegyzőkre bizassék. Itt is, mint a hagyatéki eljárásnál nagy vagyoni érdekekről van szó s ezek, továbbá az itt szereplő örökjogi kérdések valamint egyéb szempontok is indokoltá tennék, hogy az ilyen ügyek elintézésében már nagy jártassággal bíró kir. közjegyzők közreműködése vétsék igénybe.

Reámutatott a kamara véleményében arra is, hogy hitbizományi kisbirtokok alapítása esetleg alapján, anyagi létfeltételében fogja megingatni a közjegyzői intézményt, mert ezek a javaslatból kitünő intenció szerint a hagyatéki eljárás tárgyát nem fogják képezni, s most amikor az a helyzet, hogy a kir. közjegyzők megélhetése közel 100 % erejéig a hagyatékok tárgyalási díjakon alapszik, ez kellő rekompenzáció nélkül könnyen a kir. közjegyzői intézmény teljes elsorvadását fogja eredményezni s így nagyon megfontolandó lenne, hogy célszerű és szükséges-e a perenkívüli jogszolgáltatásnak már kipróbált s több mint 60 éves multra visszatekintő tényezőjét ily sorsnak átengedni.

Felemlíti a jelentés a következőkben azt a lehetetlen helyzetet, hogy az okiratolásnak a községekben több mint 90 %-át a jegyzők végzik, s hogy ma már ott tartunk, hogy a községi jegyzőnek a magánmunkálatok képezik a legfőbb tevékenységét s egyéb hivatalos teendői csak mellékfoglalkozást jelentenek számára. Nyilvánvaló — a titkári jelentés szerint — „hogy ennek csak a jogkereső közönség látja a kárát, egyrészt a köztügyek intézésében, másrészt pedig az által, hogy a községi jegyzők az abszurdnál abszurdabb okiratok egész sorozatát állítják ki s olyan kérdésekben, amelyek a képzett és tapasztalt jogásznak is súlyos töprengést és fejtörést okoznak, a községi jegyzők jogi járatlanságuk következtében a legnagyobb könnyedséggel túlteszik magukat. Megállapítja majd a jelentés, hogy „egy jogállamban már szinte tűrhetetlen jelenség ez, ami elfogadhatóan semmivel sem támasztható alá. Nap-nap mellett jelennek meg jogi szaklapokban a leg-
lehetetlenebb okiratolások a jegyzői magánmunkálatok köréből. Az aki a jogi pályát hivatásul választotta és nagy költséggel, sok évi munkássággal készült erre a pályára, megélhetési gondokkal küzd, mert olyan valaki, aki megfelelő előképzettséggel nem bír s aki az adózók pénzéből fizetést is élvez, patentot kapott arra,

hogy a tulajdonképeni hivatásához nem tartozó ilyen tevékenységet is fejthessen ki közhivatali állása mellett és ennek rovására. Ehhez jönnek még a különböző erkölcsi szempontok is, amik összeférhetetlenné teszik ezt a tevékenységet. Vannak jegyzőségek, ahonnan csak vagyontalanul elhunytak halálesetfelvétele érkezik be, mert a jegyző idejében, sokszor közvetlenül a halál bekövetkezése előtt gondoskodott arról, hogy a vagyon az illető egyén életében ruháztassék még át s csak akkor van ezen jegyzőségek területén elhunytak után hagyatéki eljárás, ha a telekkönyvi hatóság a bejegyzési kérelmet elutasította s az átruházó időközben bekövetkezett elhalálása folytán, már nincs mód reperálásra, — másrészt pedig, ha van hagyatéki eljárás, legtöbb esetben annyira össze-vissza vannak bonyolódva az érdekeltek vagyoni jogi ügyei azon oknál fogva, mert a jegyző valamilyen formában már közreműködött a vagyoni jogi kérdések rendezésénél, hogy a legnagyobb nehézséggel jár azután ilyen össze-vissza gabalyított ügynek az elintézése, a feleknek az összeegyeztetése s a legtöbbször azután nincs meg a közjegyzői munkának megfelelő anyagi ellenértéke, mert a vagyon túlnyomó része még az örökösök életében a jegyző közreműködésével ruháztatott át s a közjegyző elé a hagyatéki tárgyalásra már csak a vagyon töredéke kerül, s hogy erre nézve is valami rendet tudjon teremteni, a közjegyző kénytelen az egész vagyoni komplexummal az összes vagyoni jogi kérdésekkel foglalkozni anélkül, hogy ez után díjat számíthatna fel. Persze el lehet gondolni, milyen jó vélemények hangzanak el ezzel kapcsolatban a bajok okozóiról, de a kényszerűség folytán legközelebbi alkalommal mégis csak kénytelenek ugyanoda fordulni. A telekkönyvi hivatalokban ismételt hallottuk már, hogy a jegyzők garmadával (40—50) terjesztik be sokszor egyszerre a telekkönyvi beadványokat, s volt rá eset, hogy valamennyit el kellett valami oknál fogva utasítani. Ez csak nem szolgálja a nép érdekeit s nem vezet a szellemi munka és szellemi munkás megbecsülésére.

Érdekes a bíróságok gyakorlata a felelősség megállapításánál. A jegyző csak akkor vonható a hibáért felelőségre, ha mulasztás vagy hanyagság állapítható meg, más hibáért nem. Ez ugyan már egy nagyon sokszor és hiába tárgyalt kérdés. Már újat se lehet mondani, mégis úgy véljük, hogy nem lehet ezzel eleget foglalkozni. Olyan alapvető rákfenéje az a magyar közéletnek s ezt meg kellene szüntetni nem ügyvédi, nem közjegyzői érdekből, hanem a nagyközönség szempontjából. Merjük állítani, hogy ezek nem mellékes

dolgok, hanem igen fontos alapvető dolgról van szó. A népünknek legfontosabb életbevágó kérdései azok, amik az ő kis vagyónával, az ő kis földjével kapcsolódnak össze s amikor a nép fia azt hiszi, hogy ezeket jól elrendezte, s hogy nyugodtan hunyhatja le a szemét, mert a családjá között rendet teremtett, a halála után, de már sokszor életében előállnak a legélesebb viták és helyzetek a családtagok között, a hibás okiratolás folytán, mert annakidején az okirat készítője, legtöbbször tudatlanságból nem hívta fel az érdekeltek figyelmét ilyen súlyos következményekkel járó körülményekre.

Teljes meggyőződéssel állíthatjuk, hogy ezen anomáliák megszüntetése nem ügyvédi, vagy közjegyzői érdek elsősorban, hanem a magyar népünknek, a nagyközönségnek legfőbb érdeke.

A jelentés szerint a kamara területén működik 30 közjegyző. 10 bejegyzett helyettes és 6 jelölt. Az elmúlt évben a kamara egy rendes és 6 választmányi ülést tartott. A kamarához az elmúlt évben 572 ügydarab, ezek között 4 panasz érkezett, amelyek mind elintéztetést nyertek.

A kamara területén működő közjegyzők ügyforgalmi kimutatásainak összesített adatai az előző év adataival összehasonlítva a következők:

Bevezetések száma:	1933. évben	1934. évben
1. az ügykönyvekbe	2971	3004
2. az óvási könyvekbe	3772	2537
3. az örökösödési ügyek lajstromába	12561	12201
4. birói megbízások könyvébe	12	21
5. másolatok könyvébe	2473	2418
6. fordítások könyvébe	126	135
7. magánbeadványok könyvébe	475	505
	<hr/>	<hr/>
	összesen 22399	22821

Az örökösödési ügyek lajstromába bevezetett ügyek közül az eljárást folyamatba tették 1934. évben 6108 ügyben, amelyek közül ingyenes volt 811 ügy, az előző évi 6482 hagyatéki eljárással szemben tehát mintegy 10%-os visszaesés mutatkozik.

A jelentés szerint a számvizsgálóktól jóváhagyott pénztári számadás szerint az elmúlt évben bevétel volt 3034 P. 33 f., kiadás 2430 P. 30 f., egyenleg tehát mint bevétel 603 P. 99 f. Ezenkívül kamarai vagyont képez 2918 P. 70 f. külön betétösszeg. A jelentés javasolja az évi tagsági díjnak változatlanul évi 50 pengő-

ben való, az irodavizsgálat alól való felmentés díjának 20 pengőben való megállapítását s annak kimondását, hogy a kamara választmányi ülésein és a fegyelmi bíróság ülésein való megjelenésekkel kapcsolatos készkiadások a kamara pénztárából megtérítendőek.

A közgyűlés a titkári jelentést s az abba foglalt indítványokat változatlanul elfogadta, megállapította a jövő évi költségvetést s elhatározta, hogy Horthy Miklósné-féle inségenyhítő akció céljaira a segélyalapból 100 pengő adományt utal ki.

Az indítványok tárgyalása rendjén foglalkozott a közgyűlés Zakariás János kir. közjegyzőnek azzal az indítványával, mely szerint kerestessék meg a nyugdíjintézet oly irányú előterjesztés megtételére, hogy a havi 50 pengő járulék megfelelően csökkenessék. A kamara az indítványt elfogadta s elfogadta a tárgysorozaton kívül azt az elaborátumot is, amelyet Kiss Aurél dr. a közjegyzői rendtartás reformja tárgyában készített s elhatározta, hogy ezt a tervezetet a reformtervezet elkészítésével megbízott Lázár Ferenc dr. felsőházi taghoz terjeszti fel.

Östör Lajos dr. kérte, hogy a kar a jegyzői magánmunkálatok kérdésével intenzív módon foglalkozzék, mert ezek már szertelen dimenziókat kezdenek öltetni. Tekintettel a kérdés rendezésének még mindig fennálló politikai akadályaira, ezek megszüntéig a közokirati kényszernek esetleg az ügyvédekkel konkurráló kiterjesztését kellene szorgalmazni. Azt kérte végül Östör Lajos dr., hogy a vidéki kamarák elnökei adott esetekben igyekezzenek a budapesti kamara tagjaival szemben a vidéki közjegyzők esetleges külön érdekeit és szempontjait kiemelni. Felszólaltak még Zakariás János dr., Svastits Zoltán dr., Telman Sándor dr. és Gallus Sándor dr. Az utóbbi a hagyatéktárgyalási díjak előnyös tételként való megállapítását sürgette.

A közgyűlés tárgysorozatának utolsó pontjaként a választmányt és a tisztikart választották meg. Elnök lett újból Pottyondy Béla dr., kamarai rendes tagok: Botka László dr., Hanny Tódor dr., Konkoly-Thege Sándor dr., Telman Sándor dr., póttagok pedig Halik Miksa dr. és Zimmermann Artur dr. A titkári teendők ellátásával a közgyűlés ismételtén Botka László dr. kir. közjegyzőt bízta meg.

Közlemények.

Az országos egyesület közgyűlése. A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egylete 1935. évi december hó 10. napján d. u. 5 órakor a budapesti kir. közjegyzői kamara hivatalos helyiségében (Budapest, V., Gróf Tisza István-utca 16.) évi rendes közgyűlést tart, a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó, 2. Titkári jelentés, 3. Pénztári jelentés, a számvizsgáló bizottság jelentése és költségelőirányzat, 4. A központi bizottság indítványa a tagságdíj megállapításáról, 5. A központi bizottság tagjainak megválasztása, 6. Indítványok (A közgyűlés tárgyalását igénylő indítványok a közgyűlést 8 nappal megelőzően az elsőtitkárnál (Kaprinay Endre dr. kir. közjegyző, Budapest, XI., Horthy Miklós-út 6.) írásban nyújtandók be), 7. Elnöki zárószó. A közgyűlést követően a központi bizottság ülést tart, amelynek tárgya a tisztikar megválasztása. (A közgyűlést az Országos kaszinó helyiségében 1/2 9 órai kezdettel tartandó társasvacsora követi. A részvételt Joannovits Jenő dr. budapesti kir. közjegyzővel kell közölni.)

Kitüntetés. A kormányzó *Benkő* Lajos dr. ceglédi kir. közjegyzőnek a közélet terén szerzett érdemei elismerésül az m. kir. kormányfőtanácsosi címet adományozta.

Az országos egyesület központi bizottságának ülése. A Magyarországi Kir. Közjegyzők Országos Egyletének központi bizottsága Budapesten a közjegyzői kamara hivatalos helyiségében november hó 12. napján *Hanny* Tódor dr. elnöklete alatt ülést tartott. Az ülésen jelen voltak még: Szécsi Ferenc dr. alelnök, Barcs Ernő dr., Bognár József dr., Fekete László dr., Holitscher Szigfrid dr., Horváth Kamilló dr., Kepes János dr., Körössy Bertalan dr., Lázár Ferenc dr., Puskás Béla dr., Rónay Tibor dr., Szemerjay-Petrán Tibor dr., vitéz Tóthfaludy Aladár dr. kir. közjegyzők, a központi bizottság rendes tagjai Hirkó Boldizsár dr. kir. közjegyzőhelyettes az egyesület másodtitkára és Antalffy-Zsiros Aladár dr. kir. közjegyzőhelyettes a központi bizottság rendes tagja.

Hanny Tódor dr. elnök az ülés megnyitása után kegyeletteljes megemlékezéssel adózik az egyesület nemrégén elhunyt volt országos, később tiszteletbeli elnöke osgyáni Rónay Károly emlékének. Megemlékezik ezután a központi bizottság rendes tagja Galánffy János dr. felsőházi tag, a debreceni kir. közjegyzői kamara elnökét

ért súlyos családi gyászról. A hitbizományi reformtörvény javaslattal kapcsolatosan felhívja a központi bizottságnak tagjait arra, hogy a törvényjavaslat a kir. közjegyzői kar részére bizonyos munkaterületet óhajt biztosítani. Kéri, hogy a központi bizottság tagjai, különösen pedig a közjegyzői karnak a törvényhozás felsőházában jelentős szerepet játszó képviselői erre a körülményre fokozott figyelmet fordítsanak. Meleghangú elismeréssel honorálja ezután a Kir. Közjegyzők Közlönye szerkesztőségének áldozatkész, önzetlen és eredményes munkásságát. Örömmel emlékezik meg végül arról, hogy a közjegyzői rendtartás reformmunkálatai, amelyekre vonatkozólag tudvalevőleg Zsitvay Tibor dr. és Lázár Andor dr. igazságügyminiszterek, Lázár Ferenc dr. felsőházi tagnak adtak megbízást, komoly stádiumban folyamatban vannak.

Az elnöki megnyitó után Hirkó Boldizsár dr. olvasta fel a titkári, Rónay Tibor dr. pedig a pénztári jelentést, a mérlegszámlát s a jövő évi költségvetést, amelyeket a bizottság több hozzászólás után s némi módosításokkal elfogadott, illetve ezeket a jelentéseket az évi rendes közgyűlés elé utalta. Az évi rendes közgyűlés határnapjának és tárgysorozatának megállapítása után elhatározta még a közgyűlés, hogy az évi tagsági díj a kir. közjegyzők részére 30, a helyettesek és jelöltek részére 10 pengő összegben leendő megállapítása iránt fog a közgyűlés elé javaslatot terjeszteni. A tagok a Kir. Közjegyzők Közlönyét a jövőben is tagilletményként fogják kapni.

Örökösödési eljárás helyett tényleges birtokolási eljárás. Egy hagyatéki ügyben a bíróság a hagyatékot átadta, az átadás jogerőre emelkedett s azt telekkönyvileg foganatosították is. A leltárból azonban két ingatlan kimaradt s így arra vonatkozólag az örökösödési eljárás lefolytatva nem lett. A telekkönyvi hatóság ezt a körülményt hivatalból megállapította s felhívta az örököst, hogy a tényleges birtoklási eljárás lefolytatására kiküldendő bizottság kiszállási költségei fejében megfelelő összeget helyezzen járásbírói elnöki letétbe. Az illetékes kir. közjegyző a telekkönyvi hatóságnak ezt az intézkedését mint hatáskörét és anyagi érdekeit sértő eljárást panasz tárgyává tette s az illetékes budapesti kir. közjegyzői kamara közbenjárását kérte a telekkönyvi hatóság felügyeleti hatóságánál hasonló esetek megismétlődése ellen.

A budapesti kir. közjegyzői kamara ez évi szeptember hó 10. napján tartott választmányi ülésen foglalkozott a közjegyző beadványával s egyhangulag hozott oly értelmű határozatot, hogy a

telekkönyvi hatóság sérelmes intézkedése ellen közvetlenül az igazságügyminiszterhez fordul. A kamara felterjesztésében reámutatott arra, hogy 1886:XXIX. t. c. 17. és 18. §-ait módosító 1889:XXXVIII. t. c. 6. §-a szerint a tényleges birtokos tulajdonjoga többek között akkor is bejegyzendő, ha a legalább 3 évvel előbb meghalt telekkönyvi tulajdonosnak törvényes leszármazói vannak tényleges birtokban. A 68400/1928. I. M. számú rendelet szerint a telekkönyvi hatóság a telekkönyvi tulajdoni állás és a tényleges birtoklás között fennálló eltérésekről községenként jegyzéket vezet. A felek a községi előjáróságok útján figyelmeztetendők a helyesbítés előnyeire s lehetőleg reábirandók, hogy a rendezést önként kérelmezzék, mert az eljárás hivatalból csak legalább három eset megállapítása esetén, vagy legalább 50 kat. hold területű eltérés esetén rendelhető el.

A panasz tárgyává tett esetben megállapítást nyert, hogy az örökhagyó után nem leszármazók, hanem a testvéri ág örökölt s így a hivatkozott törvényszakasz szerint a tényleges birtoklási eljárás folyamatba tehető nem lett volna s az örökösödési eljárást, illetve a pótörökösödési eljárást jogszerűen mellőzni nem lehet. Sérelmezi a kamara felterjesztésében azt is, hogy telekkönyvi hatóság a tényleges birtoklási eljárást hivatalból rendelte el, holott a 68400/1928. I. M. számú rendelet intenciói szerint és alapvető szabályként az eljárás csak kérelemre rendelhető el. Hivatalból való eljárásnak csak akkor van helye, ha a telekkönyvi rendezésre más mód nem kínálkozik. A jelen esetben ez a más mód adva volt, mert a telekkönyvi hatóságnak meg kellett volna keresnie a hagyatéki bíróságot, hogy a pótörökösödési eljárás lefolytatása végett az iratokat adja ki az illetékes kir. közjegyzőnek. Nem hagyható figyelmen kívül, — a felterjesztés szerint — hogy 1927:IV. t. c. az örökösödési bizonyítványos eljárást is közjegyzői hatáskörbe utalta s ezzel az egész örökösödési eljárás most már teljesen közjegyzői hatáskörben van. Ezen a kizárólagosságon rést ütő tényleges birtoklási eljárási szabályok szigorúan kivételként alkalmazandók úgy, hogy a kir. közjegyzők hatásköre, minél kevésbé csorbíttassék.

A felterjesztés következtében az igazságügyminiszter 37642/1935. I. M. VIII. szám alatt rendeletet intézett a kamarához, amelyben értesíti a kamarát, hogy a panaszt megvizsgálta, azt alaposnak találta s ehhez képest a szükséges felügyeleti intézkedéseket megtette. Megjegyzi még a rendelet, hogy a telekkönyvi hatóság a

kérdéses ügyben a tényleges birtoklási eljárást véglegesen le nem folytatta s így az örökösödési eljárásnak akadálya nincs.

Tekintettel arra, hogy értesülésünk szerint ilyen, a közjegyzői érdekeket sértő abuzusok, amelyek egyébként a fentiek szerint kifejezett jogszabályokkal is ellenkeznek, több tkvi hatóságnál is előfordultak, az igazságügyminiszter jogszerű döntése a továbbiakban remélhetőleg kellő irányításul fog szolgálni a túlinvenciózus telekkönyvi referenseknek a jogszabályoktól való eltávolodási hajlandóságával szemben.

A gyámhatósági fék. A legtöbb esetben a feleknek is, de elsősorban a kir. kincstárnak elsőrangú érdeke fűződik ahhoz, hogy a hagyatéki ügyek minél gyorsabb befejezéshez jussanak. A kir. közjegyzők — ezeket a fontos érdekeket mérlegelve, — a legnagyobb erőfeszítést fejtik ki abban az irányban, hogy a hagyatéki ügyeket a maguk részéről mielőbb befejezzék, úgy hogy általánosságban tisztán a közjegyzők terhén a hagyatéki ügyekből számottevő hátralék alig szerepel. Hogy azonban a kir. közjegyzők legjobb szándékai ellenére is a hagyatéki ügyeknek egy jelentős kontingense aránytalanul hosszú ideig húzódik el, az sajnos s ezt végre meg kell állapítanunk a legtöbb esetben a gyámhatóságok lassú ügykezelésén és igen sok esetben a minden komoly ok nélkül való akadékoskodásán mulik. Ezt a körülményt önmagában sem lehet egészséges állapotnak nevezni, de emellett a hagyatéki ügyek elhúzódása a bíróságok és az érdekelt felek előtt is sokszor azt a látszatot kelti, mintha a késedelmek okozói a kir. közjegyzők volnának. E vonatkozásban nemcsak a kisebb megyei városok és a vidéki törvényhatóságok árvaszékei ellen merül fel sok jogosult panasz, hanem hasonló a mentalitás a hagyatéki ügyek intézésénél magát az ország első gyámhatóságának valló Budapest székesfőváros árvaszékénél is. Ennek az állításnak alátámasztására ezuttal csupán három, a székesfőváros árvaszékénél elbírálás alatt álló hagyatéki ügyre kívánunk az alábbiakban hivatkozni annak fel- említésével, hogy ennél az árvaszékénél az ügykezelést általában túl bürokratikusnak és túl lassúnak kell minősíteni.

Az illusztrálásként kiragadott három, gyámhatósági elbírálás alatt álló hagyatéki ügyet az alábbiakban ismertetjük:

A férj és feleség közös és kölcsönös végrendeletet alkottak. Előbb halt meg a feleség, akinek hagyatékát a közös végrendelet alapján adták át. A mostoha gazdasági viszonyok következtében a feleség halála után a férj tönkrement úgy, hogy aktiv vagyon

egyáltalában semmi sem maradt. Volt egy kiskorú unoka, akiről a férj a közös végrendelettel szemben bizonyos kis készpénzhagyománnyal kívánt gondoskodni, feltéve, hogy azt végrendeleti örököse ki tudja annakidején fizetni. A férj elhalálása után maradt cselekvő hagyaték 30472 pengő értékben, amelyet 55026 pengő tartozás terhel. A tárgyaláson a második végrendeletben örökösként megjelölt leszármazó a hagyatékot inkább névbecsülésből átvette s vállalta a kiskorú unoka részére hagyományozott összeg kifizetését is. Ehhez az egyességhez a kiskorú unoka gyámja is hozzájárult. Az iratokat az eljáró kir. közjegyző az árvaszékhez 1933. december 13-án terjesztette be s onnan azok több mint másfél év múlva, 1935. augusztus 18. napján azzal érkeztek vissza a kir. közjegyzőhöz, hogy kísérelje meg a kiskorúra előnyösebb első végrendelet alapján egy újabb egyesség létrehozását. Az újabb tárgyaláson a végrendeleti örökös újabb egyességet kötni hajlandó nem volt s úgy ő, mint a kiskorú gyámja az előző egyesség gyámhatósági jóváhagyását kérték. A kir. közjegyző az iratokat még augusztus 31. napján visszaterjesztette az árvaszékhez s azok jelenleg is az árvaszékénél vannak. (12050/1935.)

Örökhagyót férje 30 év előtt a legnagyobb nyomorban elhagyta s azóta hírt magáról nem adott. A férj életbenléte jelenleg is bizonytalan, illetve tartózkodási helye ismeretlen. 25 évvel ezelőtt örökhagyó egy másik férfivel lépett közös háztartásba, aki vele házasságot is akart kötni, azonban a férj ismeretlen helyen tartózkodván, a házasság felbontása igen nagy nehézségekbe ütközött volna. Örökhagyónak törvénytelen házastársa saját keresményén ingatlant szerzett, s annak felét örökhagyóra iratta. Örökhagyó végrendelet nélkül halt el. Ingatlan jutalékát 1250 pengő értékben leltározták, amelylyel szemben temetési, kórházi s egyéb tartozások címén tulajdonostársának 1750 pengő követelése állott fenn. Erre való tekintettel örökhagyó törvénytelen házastársa oly értelmű ajánlatot tett az ismeretlen tartózkodású férj érdekében eljáró árvaszéknek, hogy a különben is igazoltan saját keresményéből szerzett ingatlan jutalék tulajdonjogát a tartozások fejében engedjék át neki. Az árvaszék a tényállás minden irányu igazolása ellenére az egyességhez hozzá nem járult s ragaszkodott ahhoz, hogy az ingatlan hitvestársi örökösödés jogcímén az ismeretlen tartózkodású férjnek adassék át s a hitelező igényével a törvény rendes útjára utasítsák. Az árvaszéknek ez a merev álláspontja pert és jelentős költségeket fog okozni az igénylőnek és a gondnokoltnak is,

viszont az egyesség jóváhagyása minden méltányos érdeket kielégített volna (4138/1935).

A férj évek óta ismeretlen helyen tartózkodik. Maradt utána két kiskorú gyermek s elég magasán 183 pengőre értékelt butor és ruhanemű. Az árvaszék a kiskorúak részére ideiglenes gyámot rendelt, aki az eljárás rendjén az ingóságokat a kiskorúak részére igényelte és átadni kérte. Egész egyszerű és természetes lett volna, ha az árvaszék a tárgyalási jegyzőkönyvet jóváhagyja s a kisjelentőségű hagyatéki ügyet mielőbbi lebonyolításhoz engedi. Megindul azonban a bürokratikus gépezet s az árvaszék visszaküldi az iratokat a közjegyzőhöz azzal, hogy a távollévő férjre vonatkozólag, akinek egyébként való érdekelttségére semmi adat sincs s aki helyett a kiskorúak részére az árvaszék már ideiglenes gyámot rendelt, az 1894 : XVI. t.-c. 54. §-ában előirt hirdetményi eljárást folytassa le. Ez a céltalan intézkedés természetesen hónapokra elhuzza a jelentéktelen hagyatéki ügyet s e mellett a hirdetményi eljárás lefolytatása után sem lesz más rendezési mód, minthogy a hagyatékot a leszármazóknak át kell adni. (43068/1935).

Jegyzői magánmunkálatok galériája. Parturiunt montes... Más találóbb kifejezéssel megelőbben alig jellemezhetjük az alább közölt jegyzői magánmunkálati műremeket, amelynek minden sora a teljes jogi tudatlanságot eláruló kínos vergődést tünteti fel abban az irányban, hogy a felek akaratát valahogyan jogi formába öntse. A kínos vergődésnek eredménye az alábbi jogi susztermű, amely jogi hatás tekintetében a minimumot is alig éri el, viszont azonban arra, hogy abból költséges perek keletkezhesse- nek, tökéletesen alkalmas. A remekmű szövege a következő :

„Adás-vételi Szerződés. Nyilatkozat. Mely egyrésztől Kluczer István asztalos egeraracsai lakós mint eladó, másrésztől ifj. Kluczer József és Kluczer Károly egeraracsai lakósok, mint vevők között alulírott napon a következőleg kötöttett :

1., Kluczer István asztalos egeraracsai lakós, mint id. Kluczer József és Tekler Viktória egeraracsai lakósoknak édes törvényes gyermeke eladja ezenel örökre és visszavonhatatlanul — a fentnevezett édes szülei után azok halála után neki jutó összes ingó és ingatlan vagyonát egymás közt egyenlő arányban kölcsönösen kialakított 1000 a. pengő, azaz Egyezer pengő vételárat ifj. Kluczer József és Kluczer Károly egeraracsai lakósok, édes testvéreinek.

Kluczer István egeraracsai lakós ezenel kijelenti, hogy a fenti összegű készpénz kifizetésével az összes, jelenleg meglévő és a jövőben jutó, vagy jutni vélt atyai is anyai örökség illetőségeiről, a fenti testvérei javára ezzennel lemond.

A fenti összeg, mint vételár, illetve jog megváltás a következőleg fizetendő ki. 600 a. pengőt, azaz Hatszáz arany pengőt már kifizettek a fenti

jutó részt átvevők, 400 a. pengőt azaz Négyszáz aranypengőt pedig 1933. évi április hó 28-án tartoznak készpénzben pontosan kifizetni.

Kluczer István egeraracsai lakós ezenel elismeri, hogy testvéreitől ifj. Kluczer József és Kluczer Károly egeraracsai lakósoktól a fenti készpénz összegét megkapta és annak elismerését ezenel szerződés nyilatkozat aláírásával ezenel nyugtatja.

Kluczer József és Kluczer Károly egeraracsai lakósok, Kluczer István asztalos édestestvérüktől, a fenti összeg lefizetése mellett, úgy az atyai, mint az anyai örökség részt, ezenel átveszik.

Szerződő felek, egyetemlegesen és külön-külön is kijelentik, hogy ezen összeg lefizetésével Kluczer István asztalos egeraracsai lakós, úgy a most meglévő, mint esetleg a jövőben gyarapodó, vagy apadó atyai és anyai örökrésztől lemond testvérei javára : a lemondás következtében, édesatyjának és édesanyjának halála után ezen örökrészt kifizető testvéreivel szemben soha semmi néven nevezendő követeléssel fel nem léphet. Köteles a hagyaték tárgyalása alkalmával, beleegyező nyilatkozatát adni az irányban, hogy az őt illető jutó rész ifj. Kluczer József és Kluczer Károly testvérei egeraracsai lakósok javára kebeleztesse be ezen szerződés nyilatkozat alapján. Többi testvéreinek örökrésztére semmi néven nevezendő igényük vagy követelésük nincs, mivel a fenti összegű készpénzt ezen két testvérré adta kizárólag.

Kluczer István asztalos kijelenti, hogy ezen összeg lefizetése mellett sem a jelenlegi, sem esetleg a jövőben szerzendő atyai és anyai örökrésztől igényt nem támaszthat. De vevők is kijelentik, hogy Kluczer István testvérükkel szemben, az örökrész megszűnése esetén soha semminéven nevezendő igényt nem támaszthatnak (atya és anya haláluk esetén összes vagyont eladnák stb.).

Mely szerződés nyilatkozat 2-kettő eredeti példányban kiállítva lett, felek előtt azoknak alulírott két tanu előtt felolvasva és megmagyarázva lett és azt mint akaratukkal mindenben egyezőt, sajátkezüleg alulírott tanuk előtt aláírták. Kelt Dióskálón, 1933. évi április hó 27-én. Kluczer István sk. örökrészt eladó nyilatkozat adó Kluczer József sk., Kluczer Károly sk., vevőtestvérek. Előttünk Marton József sk., Nagy József sk. tanuk...“

(Beküldte: Berzsényi László dr. keszthelyi kir. közjegyző.)

Felhívás. Az országos egyesület a november hó 12-én megtartott központi bizottsági ülésen hozott határozathoz képest felhívja mindazokat a tagtársakat akik tagsági díjaikkal még hátralékban vannak (az évi tagsági díj 1935. év végéig közjegyzőknek 30 P., helyetteseknek 20 P.), hogy azt a pénztárostól régebben beküldött csekkclapon, vagy bármely postahivatalnál kapható zöldszínű bianco csekkclapon az egyesület 41951. számú csekkszámájára a legsürgősebben fizessék be, mert a pénztáros a hátralékok behajtására azokkal szemben akik tagsági díjaikkal még az 1934. évre, vagy az előző évekre is hátralékban vannak, — egyelőre postai megbízással, ennek eredménytelensége esetén törvényes úton — utasítást kapott s azon felül, akik hátralékfizetési kötelezettségüknek ez év

végéig eleget nem tesznek, azok részére a közlőny további küldését be fogják szüntetni, amint hogy az egyesület ez év elején is öt taggal szemben a közlőnyt már is beszüntetni volt kénytelen. Nagyobb hátralékok a pénztárossal való megállapodás esetén (Dr. Rónay Tibor Budapest, I., Krisztina-körút 30.) esetleg részletekben is törleszthetők. Nyomatékosan hangsúlyozni kívánja az egyesület, hogy a közlőny fenntartásának kizárólagos alapja a tagsági díj jövedelem s hogy a pontos fizetés a közlőny akadálytalan fenntartása érdekében is kívánatos s ezt a fontos célt veszélyezteti az körülmény, hogy a tagsági díj hátralék jelenleg már sajnos aránylag elég hatalmas összeget, 6131 pengőt tesz ki.

Kihirdetett törvények.

1935. évi XX. t. c. a nagykorú nőekkel űzött kereskedés elnyomására vonatkozó nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában.

1935. évi XXI. t. c. a kiadatás és a bírósági bűnügyi jogsegély tárgyában Tallinban 1934. évi augusztus hó 8-án kelt magyar-eszt egyezmény becikkelyezéséről.

1935. évi XXII. t. c. az 1934. évben Genfben tartott Nemzetközi Egyetemes Értekezlet által a foglalkozási betegségek kártalanítása tárgyában tervezet alakjában elfogadott nemzetközi (módosított) egyezmény becikkelyezéséről.

Rendeletek.

167300/1335. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényűzési és az általános forgalmi adó megállapítása szempontjából pengőértékre történő átszámítása.

10000/1935. M. E. A gazdatartozások rendezése tárgyában.

920/1935. B. M. sz. A kihágások elbírálásának gyorsítása és egyszerűsítése tárgyában.

34700/1935. I. M. sz. A tagosítás és egyéb birtokrendezési ügyekben követendő eljárás.

181403/1935. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényűzési és az általános forgalmi adó megállapítása szempontjából pengőértékre történő átszámítása.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Polgári Jog. (XI. évf. 9. szám) Majdnem kötetnyi terjedelmet ér el ennek a kiváló szakszerűséggel szerkesztett folyóiratnak legújabb száma, amelyben Reitzer Béla, ifj. Szigeti László és Kelényi Jenő irtak külön cikkeket. A jogalkotás rovat P-ö, Harmath Zoltán és Zerkowitz Zsigmond szintén külön cikkszámba menő közleményeit hozza. A Joggyakorlat rovatban többek között Szalay Zoltán dr. ügyvédnek egy közleménye jelent meg, amellyel indokoltnak

találjuk részletesebben foglalkozni. A közlemény a budapesti törvényszék céghivatalának azt a gyakorlatát kifogásolja, amely szerint kft. szerződésekhez abban az esetben, ha a törzstagok között házastársak is szerepelnek, közjegyzői okiratot követel meg. Ezzel szemben Szalay Zoltán dr. arra hivatkozik, hogy az 1886. VII. t. c. 22. és 23. §-ai taxative sorolják fel azokat jogügyleteket, amelyeknek érvényességéhez közjegyzői okirat szükséges. A taxativ felsorolás azonban a kereskedelmi társasági szerződésről említést nem tesz. Analogiaként hivatkozik a közlemény arra, hogy ha a házastársak közösen vesznek ingatlant, vagy közösen kötnek bérleti, illetve haszonbérleti szerződést, a birói gyakorlat közjegyzői okiratot nem követel meg. Betéti társaságot is közjegyzői okirat nélkül alapíthatnak a házastársak s a K. T. 125. §-a kifejezetten kimondja, hogy társasági szerződések érvényességéhez semmiféle alakszerűsége, illetve okiratra szükség nincs. Sérelmezi végül ügyvédi szempontból a közlemény a céghivatal gyakorlatát arra hivatkozván, hogy az 1930: V. t. c. 2. §-a elsősorban az ügyvédeknek kívánt munkaalkalmat nyújtani. Mindezek alapján a cégbiróság téves gyakorlatával szemben revíziót sürget.

A magunk részéről éppen a közleményben elfoglalt álláspontot kell tévesnek minősítenünk s ennek következményeként a kérdésnek revízió alá vonására vonatkozó kívánságot indokolatlannak. Az 1886: VII. 22. § a) pontja alapján azoknál a szerződéseknel, amelyek a házastársak között a vagyoni viszonyokat szabályozzák a jogügylet érvényességéhez közjegyzői okirat szükséges. Ez a törvényhely véleményünk szerint a kérdést már el is dönti. A társasági szerződés akár csak házastársak között, akár házastársak és harmadik személy között jön létre, a házastársak vagyoni viszonyait legalább is a társasággal kapcsolatos vagyoni jogi kérdések tekintetében szabályozni hivatott. Áll ez kétségtelenül nemcsak a kft. szerződésekre, hanem minden más társasági szerződésre is. A K. T. 64. §-a a közkereseti és a 125. § a betéti társaságokra vonatkozólag tényleg kimondja, hogy azok alakszerűséghez kötve nincsenek, s azokhoz okirat nem szükséges. Ha azonban ilyen társaságok tagjai között házastársak is szerepelnek, véleményünk szerint — még ha a birói gyakorlat ezt nem mindenben akceptálja is, — a társasági szerződés érvényességéhez okirat és pedig közjegyzői okirat szükséges. A társasági szerződést az 1886: VII. t. c. 22. § a. pontjának általános rendelkezése mellett külön felemlíteni nem lett volna indokolt s álláspontunk a

K. T. 65. és 125. §-ainak általános rendelkezéseivel ellentétben nincs, már csak azon általános törvénytárgy magyarázati szabálynak alapján sem, mely szerint *lex specialis derogat generali*. Analogia-ként az adásvételi és a bérleti szerződés el nem fogadható, mert azoknál a házastársak *mással*, a társasági szerződésekben pedig minden esetben *egymással*, vagy legalább *egymással* is kötnek szerződést. Különben — Groschmied szerint — ha a vételárát csak az egyik házastárs vagyonaiból fizetik ki, az adásvételi szerződéshez tulajdonképpen közjegyzői okirat volna szükséges, mert ilyen esetekben ajándékozásról és adásvételi szerződésről van szó. Az 1930: V. t. c. 2. §-ára való oly értelmű hivatkozás, mintha az kizárólag ügyvédi érdekeket szolgálna nem helytálló, már csak azért sem, mert ez a törvényhely az ügyvédtől ellenjegyzett okirattal vagylagosan közjegyzői okiratot is említ. Tehát a jogbiztonság általános érdekei mellett az idézett törvényhely az ügyvédi és a közjegyzői érdekeket egyaránt szolgálni kívánta. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a magyar ügyvédség katasztrófális helyzetére való tekintettel az ügyvédi munkaalkalmak létesítését a magunk részéről is feltétlenül kívánatosnak tartjuk, helyesnek és indokoltnak találjuk, hogy e részben a hivatkozott törvényhely az ügyvédségnek tényleg segítséget kíván nyújtani, viszont azonban helyesen hagyta fenn a lehetőséget arra vonatkozólag is, hogy a kft. szerződések közokiratba foglalassanak. A gyakorlat e tekintetben amúgy is úgy alakult ki, hogy a kft. szerződések jelentős kontingensét az ügyvédek készítik el s elenyésző csekély ezzel szemben a közjegyzői okirathoz foglalt kft. szerződések száma. Erre való tekintettel is a budapesti törvényszék céghivatalának a közleményben kifogásolt gyakorlatát helyesnek s az idevonatkozó jogszabályokkal egybehangzónak kell minősítenünk.

E szám különben külön mellékletként hozza a gazdatartozások rendezése tárgyában kelt 10000/1935 M. E. számú rendelet teljes szövegét, amelyet *Tunyogi Szűcs Kálmán dr.* igazságügyminiszteri osztálytanácsos látott el szakszerű jegyzetekkel és magyarázattal.

Magyar Jogi Szemle. (XVI. évf. 9. szám.) A Pázmány Péter Tudomány Egyetem jubileumáról Moór Gyula a jog- és államtudományi kar kiváló professzora és dékánja írt ebbe a számba első cikket. A részvénytársaságok, illetve szövetkezetek igazgatósági tagjainak díjazásáról Kuncz Ödön dr. egyetemi tanár, a kereskedelmi jog európai hírű kitűnő művelője értekezik egy folytatólag megjelent cikkben. Löw Tibor, Csorna Kálmán és Ibrányi István írtak még ebbe a számba külön cikkeket. A Szemle, Kritikai szemle, Irodalom és Előadások rovatok bő közleményanyagát találjuk még ebben a számban,

amelynek mellékleteiként ezuttal is megjelentek a különböző döntvénytári füzetek.

Magyar Törvénykezés. (1935. 21-22., 23. számok) A 21-22. kettős szám a kamatokra vonatkozó jogszabályokat a gyakorlati élet céljait szolgáló ügyes, egységes szerkezetben közli, a 23. szám pedig a gazda adósságok rendezéséről szóló, még ki nem hirdetett törvény teljes szövegét. Bőséges joggyakorlati anyagot s az állandó rovatok sok változatos közleményét találjuk még e számokban.

Az Ügyvéd. (VII. évf. 11. szám.) Az ügyvédi rendtartás reformtervezetének a szakkörök érdeklődésének homlokterében álló 41. §-aival kapcsolatos kérdéstről Boda Ernő főszerkesztő írt ebbe a számba vezető cikket, amelyen kívül cikkek jelentek meg meg Csorna Kálmán dr., Weil László dr., tollából. A cikkek mellett ügyvédi érdekű kérdésekkel és sérelmekkel a számban is a közlemények egész sorozata foglalkozik. Az Ügyvéd társadalom hírei című rovatban megemlékeznek a Kir. Közjegyzők Közlönyével kapcsolatosan arról, hogy e közlöny „újából folytatja hatalmas offenzíváját a jegyzői magánmunkálatok ellen. Konkrét eseteket közöl, amelyben reá mutat arra, hogy a jegyzői magánmunkálatok jogtudomány hiánya valóságos jogbizonytalanságot szülnek, adott esetekben keresztül nem vihető jogi rendelkezéseket konstituálnak, amelynek az érdekelték igen nagy kárát látják. A lap a legnagyobb kollegális szeretettel foglalkozik az ügyvédség kérdéseivel önzetlen, lelkes és kiváló munkatársunk az igazságszolgáltatásért vívott nehéz küzdelmünkben.“ Az értékes lapszám befejező része a Joggyakorlat rovat, amelynek vezetője Schubert Ignác dr.

Jog. (II. évf. 4. szám) A vidéki jogászságnak Láng-Mititzky Ernő szegedi táblai elnök, Heller Erik dr. szegedi egyetemi tanár és Széll Gyula dr. szegedi ügyvédi kamarai elnök irányítása mellett Menyhárh Gáspár dr. szegedi egyetemi tanár elnök vezetése alatt álló népes szerkesztői gárda tevékeny munkássága mellett megjelentő szaklapja az idén már a 4. számmal jelentkezik. Ebben a számban is több értékes különböző szakjogi kérdést tárgyzó cikk látott napvilágot. Zombory Gyula szegedi kir. főügyész, Tokaji Gyula debreceni törv. tanácselnök, Kelemen László szegedi törv. bíró, Malán Mihály szegedi egy. adjunktus és Habermann Gusztáv szegedi ügyvéd tollából. A Magánjog, Telekkönyvi jog, Polgári perjog, Végrehajtási jog, Örökösödési eljárás, Hiteljog, Büntetőjog, A védett birtokra vonatkozó jogszabályok szakcsoportok szerint összeállított döntvénytár a vidéki bíróságok gyakorlatából mintegy 40 oldal terjedelemben közöl jogeseteket.

Illetékügyi Közlöny. (X. évf. 9. szám.) Személyes mentes társaságok illetékügyi helyzete címen Almásy Károly dr., az alkalmazotti nyugtáilletékről pedig Pap Gábor írtak e számba cikkeket. A fontos tudnivalók című rovatban a 1150/1934. M. E. sz. rendelet 1. §-a alapján azt az álláspontot foglalja el a szerkesztőség abban a kérdésben, hogy az illeték 50 pengőt meghalad-e vagy sem, illetve, hogy bélyegjegyekben, vagy kiszabás útján fizetendő-e,

elsősorban a közjegyzői beállítás az irányadó. Ha tehát az illeték kiszabó hatóság az 50 pengőn felüli összegben megállapított illetéket végérvényesen 50 pengőn alóli összegre módosítja, sem a felemelt illeték pótlólagos kiszabásának helye nincs, sem pedig községi vagyónátruházási illeték nem követelhető. Szerkesztői üzenetekben pedig abban a közjegyzői gyakorlatot is érintő fontos kérdésben nyilvánít véleményt a szerkesztőség, hogy az illetékkötelezettség keletkezésének évében a vagyónadó kivetésének alapjául vett érték a fél beleegyezése nélkül is illeték kiszabási alapul állapítható meg, ha az 1920: XXXIV. t. c. 25. §. 2. bekezdése szerint a felek a szerződésben értéket fel nem tüntettek, be nem vallottak, illetve a feltüntetett, vagy bevallott érték az ingatlan valószínű forgalmi értékével arányban állónak nem mutatkozik.

Joggyakorlat.

Magánjog.

127. Örökbefogadási szerződés érvényességének megtámadása csak az örökbe fogadó örökhagyó, mint egyik szerződő fél jogán történhetik akkor, ha a megtámadás joga az örökhagyót is megillette volna. (K. P. III. 2873/1935.)

128. A házasság felbontása sem házaspár, sem pedig a házaspár és harmadik személy között nem lehet szerződésnek tárgya. (K. P. III. 2388/1934.)

129. Az, hogy a közjegyző az örökségre való érdemtelenség szabályairól egyáltalában nem tájékoztatta a feleket — még ha ezt meg is lehetne állapítani — egymagában nem szolgálhat alapul az osztályos egyesség megtámadására azért, mert az a jogtétel, hogy az örökhagyó után való öröklésre érdemtelenné válik és az öröklésből kiesik az, aki az örökhagyót szándékosan megölte, a nép széles rétegeinek tudatában mélyen benne gyökeredzik, azt, mint a jogszokások szabályát magának a népnek jogérzetéből táplálkozó közmegegyezés hozta létre, ennek a jogszabálynak ismeretét tehát még a tételes jog részleteiben egyébként járatlan felekről is fel lehet tenni. (K. P. 2758/1934.)

130. A házaspár különélésére vonatkozó megállapodása akkor is hatálytalan, ha a különélés kenyérkereset céljából történik. Ekként egyik házastárs sem követelheti jogosan a különélésnek fenntartását, sőt ellenkezőleg, bármelyik házastárs követelheti a másik féltől a különélés állapotának megszüntetését s ha a felhívott fél a házassági életközösség helyreállítását jogos indokok nélkül megtagadja, úgy a megtagadás időpontjától kezdve különélés feltétlenül jogos indokok nélkülivé válik. (K. P. III. 1175/1933.)

131. A végrendelet alaki kötelezettségként megkivánt elmeállapot jelenléte még nem vonja szükségszerűen maga után az önálló vagyonezeléshez szükséges szellemi képességet is. (K. P. III. 4026/1933.)

132. Ha az ajándékozó a végbement ajándékozás után olyan szükségben van, amely a megélhetését vagy törvényen alapuló eltartási kötelezettségeinek teljesítését lehetetlenné teszi, a megajándékozottól visszakövetelheti az ajándékot, amennyiben az a hiányzó életfenntartási, vagy eltartási költség fedezésére szükséges. (K. P. V. 4725/1933.)

133. A magyar jogban az ajándékozásnak csak olyan korlátjai vannak, hogy az ajándékozó az ajándékozással nem károsíthatja meg azokat a hitele-

zőit, akiknek követelése az ajándékozás létrejötté idejében már fennállott, nem sértheti továbbá az ajándékozás az özvegyi jogot, a köteles részt, a várományosnak viszonyos végrendeletben, örökségi szerződésben biztosított jogát, de nincs olyan jogszabály, mely szerint az oldalági örökös az örökhagyó által történt ajándékozást megtámadni jogosult volna. (Nagykanizsai tsz. Pf. 1724/1934.)

134. Az özvegyi haszonélvezet alatt álló ingóságok biztosítása nem igényelhető az állag tulajdonos örökös részéről, ha az örökös az özvegy részéről a hagyatéki ingóságok értékével felérő, vagy különösen azt meghaladó juttatásban részesül. (Kalocsai tsz. Pf. 1391/1934.)

135. Nem egyházi javadalmazásból eredő (hitoktatói működésből szerzett) örökség után köteles hagyomány nem igényelhető. (Győri T. P. I. 174/1934.)

136. Az a kifejezés, hogy „én N. I. Gorzsa 209. szám alatti lakos rendelem“ nem pótolja a törvényben előírt azt a lényeges kelléket, hogy a végrendelet helye a végrendeletből kitűnjön. (Szegedi tsz. Pf. 7895/1934.)

137. A végrendelet záradékának lényeges kelléke annak tanúsítása miszerint a végrendelet kijelentette, hogy az okirat az ő végrendeletét tartalmazza. A végrendeletnek a végrendelet felolvasása után tett, a tanúk által vallott, de minden tanu által másképp előadott nyilatkozata egyrészt nem fedi a törvényben megkivánt azon nyilatkozat lényegét, hogy az okirat a végrendelet végrendeletét tartalmazza, másrészt a végrendeletre vezetett záradék nem igazolja azt, hogy a végrendelet a törvényben előírt ezt a nyilatkozatot megtette, már pedig az okiratra vonatkozó alakosságok betartása mással, mint a végrendelettel nem igazolható s ez tanúk kihallgatása által sem pótolható. (Veszprémi tsz. Pf. 2715/1934.)

Illetékjog.

33. Ingatlanra vonatkozó haszonélvezeti jognak a feleség részéről a férj javára való alapítása csak közjegyzői okiratba foglalva érvényes s így a magánokiratba foglalt jogszerzés után vagyónátruházási illeték sem róható ki. (1865. számú elvi jelentőségű határozat.)

34. A haszonélvezettel terhelt vagyón öröklése után kiszabott és végrehajtás útján beszedett illeték a haszonélvezet megszűnése előtt előterjesztett kérelemre visszatérítendő. (1861. számú elvi jelentőségű határozat.)

35. Azok az ingyenes szolgáltatások, amelyek az örökhagyó és a jogosult között külföldi bíróság előtt kötött egyességben történt kikötés alapján az örökhagyó hagyatékából teljesítendő, öröklési illeték alá esnek. (1863. számú elvi jelentőségű határozat.)

36. Ha az özvegy saját követelésével terhelt örökös ingatlan, az ingatlan értékének a saját követelésével terhelt része után is csak 1·5 % ingatlan vagyónátruházási illeték fizetésére kötelezhető. (1862. számú elvi jelentőségű határozat.)

37. Jávahagyás alá eső okirat után járó illeték közvetlen befizetésének elmulasztása miatt a fél terhére felemelt illetéket kiszabni nem lehet. (1866. számú elvi jelentőségű határozat.)

38. A bélyegeken járó öröklési illeték leróvásának elmulasztása miatt fizetendő bírság a kir. közjegyző által készített hagyatéki kimutatás értékadattai számbavételével jelentkező illeték összegéhez igazodik. (Közig. bir. P. 1009/1934.)

39. A végrendelet illetékéért az örökösök kezességgel tartoznak. (Közig. bir. P. 10738/1933.)

40. Ingatlan eladására vonatkozó megbízási szerződés, mint önálló munkavállalási szerződés esik illeték alá. (Közig. bir. P. 2706/1935.)

41. Hagyatéki eljárásban a hagyaték értékének megállapítása előtt az illetéket egyelőre a meg nem becsülhető értékű eljárásoknál alkalmazandó illetékalap után kell leróni s a kincstár az esetleges illetéktöbbletet utólag csak az 1914. évi XLIII. t. c. 67. §-a értelmében követelheti. (1881. számú elvi jelenlőségű határozat.)

Szerkesztői üzenetek.

H. Zs. E közlöny idei 7. számában G. J. jelzéssel megjelent szerkesztői üzenetnek minden sorából megállapítható célja csak annak a — közvetlen érdekelt szakpublicitás előtt tett — nyilatkozatnak aláhuzott kifogásolása volt, mely szerint egy közjegyző hatásköre egyik fontos tevékenységi csoportját lekicsinyelte. Ez a tény a kérdéses nyilatkozat szövegéből minden további információ igénylése nélkül és minden kétségen felül megállapítható volt. A kapcsolatos ténykörülmények a súlyos nyilatkozatot alig enyhíthetik. Erre a szerkesztői üzenetre a szerkesztőséghez illetékes nyilatkozat érkezett be, amelyben sajnálkozás kifejezése foglaltatik afölött, hogy az inkriminált kijelentés megtörtént és megjelent. Ezt helyeslő megelégedéssel vesszük tudomásul arra való tekintet nélkül, hogy a sajnálkozást a szerkesztői üzenet, vagy más ok idézte-e elő. Egyebekben, ha a szóbanlevő szaklap előző számában megjelent közleményről, amiről a beküldött nyilatkozat említést tesz, tudomást szereztünk volna, ami sajnálatunkra nem történt meg s ha ebben a közleményben tényleg a közjegyzői kart érintő jogtalan és alaptalan támadás látott napvilágot, azt éppugy szóvá tettük volna, mint az üzenetünkben kifogásolt nyilatkozatot. Azzal ugyaníis benünket indokoltan senki sem vádolhat meg, hogy tudatosan egyetlen alkalmat is elmulasztottunk volna a legerélyesebben fellépni akkor, amikor a közjegyzői kar és a közjegyzőség érdekei megvédelmezéséről volt szó. A hozzánk beküldött nyilatkozat egyéb megjegyzéseivel, minthogy azok és a szerkesztői üzenetben foglaltak között a szükséges logikai kapcsolatot megállapítani a legjobb szándékaink ellenére sem tudjuk, vitába szállani nem kívánunk.

A kir. közjegyzőhelyettesek és jelöltek állasközvetítését a Magyarországi Kir. Közjegyzőhelyettesek Országos Egyesülete látja el (Budapest VI., Andrássy-ut. 50. kir. közjegyzői iroda)

Keziratokat vissza nem küldünk és azok megőrzését nem vállaljuk.